Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...цетэмнай 1921 оной ...брийн 21-һээ гарана. | № 145 (18468) | 1990 оной июниин 24, воскресени | Сэн 3 мүн.

УУЛЗАЛГАДА ХАБААДАХАЯА ЕРЭБЭ

БЕРЛИН. (ТАСС). «Хоёр дээрэ дүрбые нэмэхэ» гэһэн уряатай Германиин хоёр гүрэнэй ба илалта туйлаһан дүрбэн ороной гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хоёрдохи уулзалгада хабаадахаяа СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзе ГДР-эй ниислэл хото ерэбэ.

ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Меккель болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ тэрэниие угтаа. СССР-һээ ГДР-тэ байдаг элшэн сайд Г. С. Шикин угтагшадай дунда байлсаба.

ТУСХАЙ БРОШЮРА БОЛГОГДОН...

1990 оной июниин 19-дэ Россин партийна конференци дээрэ М. С. Горбачевой хэһэн «Россин ба бүхы ороной хуби заяанай түлөө харюусалгатайгаар» гэһэн элидхэлые Политиздат тусхай брошюра болгон, хэблэжэ гаргаба.

(ТАСС).

...СФСР-эй КОММУНИС ПАРТИИЕ ЭМХИДХЭН БАЙГУУЛГЫН СЪЕЗД ТУХАЙ

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

...й Коммунис партиие ...байгуулгын съезд ху- ...1990 оной июниин ...осквада, Кремлиин ...ай ордон соо, үргэл- ... ЦК-гай Генеральна ..., СССР-эй Президент М. С. Горбачев заседанинууд дээрэ түрүүлэгшээр һууба.

РСФСР-эй Коммунис партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретариин тушаалда дэбжүүлэгдэһэн кандидатурануудые зүбшэн хэлсэлгээ съезд дүүргэ.

Углөөнэй заседани тоололгын комиссиие һунгалтаар түгэсэбэ.

Удэшын заседани дээрэ дуугаа үгэлгэ болобо. Һунгалтын дүнгүүдээр РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретариин тушаалда дэбжүүлэгдэһэн долоон кандидадай нэгэниинь шье шухала олонхиин дуу абажа шадабагүй.

Удаань дуугаа үгэлгын хоёрдохи шата үнгэргэгдөө. Нэгэдэхи шатада эгээл олон дуу абаһан нүхэд О. И. Лобов, И. К. Полозков гэгшэдэй нэрэнүүд нюусаар дуугаа үгэлгын бюллетеньдэ оруулагдаһан байгаа. Һунгалтын дүнгүүд июниин 23-да соголоогдохо.

Партиие эмхидхэн байгуулгын съездэ хабаадагшад РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съездэ хандаһан Хандалга батален абаба.

...СФСР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ НЭГЭДЭХИ СЪЕЗДЭ

...арадай депутадууд!

...СФСР-эй Коммунис партиие эмхидхэн бай...съездын делегадууд, Россин Федерациин ...депутадуудай нэгэдэхи съездын делегадуу...шалнабди, Россин хуби заяанай түлөө таа...ээгы сэдьхэлһээ һанаагаа зобожо байһые...лдэжэбди. Арад зоной аша туһа, тэдэнэй ...мгэлэн байдал, оюун ухаан бодолой хүг...жэлһэ тогтууритай байдал хадаа манай ...ябуулгануудай нангин хэрэг болоно гэжэ ...бди. РСФСР-эй дулдыданги бэшэ байдалые бэхижүүлхэ, хүндэ хүшэр байдалһаа республикаяа богони болзор соо гаргаха, шууд сэхэ хубилалтануудые хэхэ, ажалшадай үндэһэн аша туһын түлөө тэмсэдэг нитын хэлбэрилнүүдые нэгэдүүлхэ талаар таанадай гаргаһан хүсэлэл оролдолгонуудые дэмжэнэбди. Тэдэнэй засаг захиргаание гүйсэд батадхалгада, хуули ёһо ба гурим журамые бэхижүүлгэдэ РСФСР-эй Верховно Соведтэ, арадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ политическэ аша нүлөө үзүүлхээр бэлэн байһанаа манай съезд, Россин коммунистнуудай партиин хүтэлбэрилхы органууд мэдүүлнэ.

Общественна түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдые эрхэтэн ёһоной талаар нэгэдүүлхын түлөө, энэрхы сэдьхэлэй ба демократиин түлөө, социализмын, манай Эсэгэ ороние һэргээн хүгжөөхын түлөө хамтаараа тэмсэхэ дурадхалтайгаар манай республикада, орондо тохёолдожо байһан энэ хүшэр бэрхэшээлтэй үе сагта Россин коммунистнуудай съезд Арадай депутадуудай съездэ хандана!

РСФСР-эй Коммунис партиие эмхидхэн байгуулгын съезд.

ҮЕ САГАЙНГАА ЭРИЛТЭЭР, ҺЭШХЭЛЭЙНГЭЭ УРЯАГААР

...Компартиие эмхид...гуулгын съездын ию...ай удэшын заседани ...дхэлнүүдые зүбшэн ...РСФСР-эй Компар...гай нэгэдэхи секре...һунгалга үргэлжэлүү...байгаа.

...и кандидат, КПСС-...совскэ обкомой нэгэ...ретарь **А. Г. Мельни...** өө биографи тухай ...р үгэеэ эхилһэн бай...люционно үйлэ хэрэ...ын хубилган шэнэд...волюци ха юм) һарые ...болгодог гэһэн Ле...дголые делегадуудта ..., Кузбасста һүүлэй ...ман һара соо хүдэл...ын хаһаяа ажабайда...эгээл хүндэ, харюу...ниһа байгаа гээд нэр...нүүдэй эрилтэ хэрэг...дые, хүсэл бодолые ...мдэхые оролдобо...шиа шэнэ коллектив...ундэ хүшэрөөр оро...об гэжэ кандидат мэ...рин нилээн ехэ, ни...ажабайдалай зам га...ха юм. 1953 ондо ...й инженерно-барил...ут дүүргээд, Томск ...инженерэй тушаалда ...һаар хүдэлжэ бай...ПСС-эй зэргэдэ ороо һэн. Комсомолой горкомой секретаряар, горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр, партиин горкомой нэгэдэхи секретаряар, удаань партиин обкомдо хүдэлөө. 1986 ондо ЦК-гай аппарадта дуудагдажа, барилгын таһагые даагшаар томилогдоо. Үшөө хоёр жэл болоод, Кузбассай партийна организациие толгойлоо һэн.

Россин Компарти ленинскэ шэнэдхэгдэһэн, коммунис байха ёһотой, тиихэдээ партийна олониитын засаг бодото дээрэ, дүүрэнээр бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй гээд кандидат тоолоно. Нэн түрүүн партийна эхин организациин үүргые үргэхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэ һанамжална. Харин райкомууд, горкомууд, обкомууд, ЦК эхин организацинуудай хүдэлмэридэ туһалха уялгатай болоно.

Би «платформо» гэжэ үгэдэ дурагүйб, тэрэ ямаршье байраһаа хүдэлшэгүй хүндэ юумые һануулна гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Манай ажабайдал ехэ долгитой далай, харин манай парти тэрээн соогуур тамаржа ябаһан онгосо мүн. Тиихэдээ далбага доро ябуулжа гү, али атомна хүсэ хэрэглэжэ, үгышье һаа, һэлюур абажа, урагшаа дабшаха, болихо байһанаа, тэрэ мүнөө туршан элирүүлхэ болоно гээшэ. Минии һанахада, һэлюур хэрэглэгдэхэ хаш даа. Тэрэл зуура урагшаа дабшахын туладa, бултадаа нэгэ зүг руу һэлюурдэхэ ёһотойбди. Тиимэһээ элдэб платформонууд соо, зүүншье, барууншье шэглэлэй платформонууд соо бии байһан бүхы һайн юумые манай парти өөртөө шэнгээн абажа, улам түргэнөөр урагшаа дабшаха, эсэсэйнгээ зорилгодо хүрэхые эрмэлзэхэ ёһотой. Зоной һайн һайхан ажабайдал, Россида һайн һайхан ажабайдал хангаха гээшэ бултанаймнай зорилго ха юм.

Манай партиин эгээл гол зорилгонуудай нэгэн арадай засаг хангалга, хүнгэн бэшэ ажал ябуулгадань Соведүүдтэ туһаламжа үзүүлгэ болоно гээд кандидат батална. Тэрэнэй хэлэһэн үгэ соо нэгэ иимэ бодол элеэр мэдэрэгдээ: парти хадаа өөрын хэблэлэй зургаануудтай, олондо мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдтэй байха ёһотой. Тиихэдээ журналистнуудтай нүхэр ёһоной ёһо гуримда түшэглэн хүдэлбэшье, партийна залан шууд шэглэл баримталагдаха ёһотой.

Удаадахи кандидат **О. С. Шенинэй** ажабайдалай баримтанууд иимэ: 1937 ондо түрөө, мэргэжэлээрээ инженер-барилгашан, барилганууд дээрэ арбан юһэн жэлэй туршада хүдэлжэ, десятнигһаа трестые эрхилэгшэ болоторсо ургаа, политическэ дээдэ эрдэм һургуулитай. Тэрэ партийна хүдэлмэрилэгшын горитой стажтай юм. КПСС-эй Ачинска горкомой, КПСС-эй Хакасска обкомой, КПСС-эй Красноярска крайкомой секретаряар хүдэлөө. Мүнөө тус крайкомой нэгэдэхи секретаряар хүдэлнэ. КПСС-эй ЦК-гай Россин бюрогой гэшүүнээр һунгагданхай.

Өөрынгөө программа тухай болон РСФСР-эй Компартиин дүүргэхэ үүргые хайшаагаар ойлгожо байһан тухайгаа энэ Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретариин тушаалда кандидат тон богонёор хэлэһэн байна. Юуб гэхэдэ, тэрэ урда үдэрынь үгэ хэлээ һэн. Мүнөө сагай айхабтар орёо политическэ болон экономическа эрхэ байдалда бидэнэрэй хэр үсэд нэтэрүүгээр болон эмхидхэл һайнтайгаар хүдэлжэ, общественна, нэн түрүүн Россин Федерациин бүхы түрүү хүсэнүүдые хамтадхажа, нэгэдүүлжэ шадаһанһаамнай ехэ юумэн дулдыдаха байна гэжэ тэрэ хэлээ. Россин Компарти хэрэгтэй гээшэ гү гэһэн бодол намайе удаан зобоогоо һэн гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдэрээ. Конференци хүнгэн бэшэ шиидхэбэри баталан абаба. Амяарлаха һэдэлгэтэй хүсэнүүд партиие һандаргахада таарамжатай эрхэ байдал тогтоожо магад. Энээниие харааһаа алдаха хэрэггүй КПСС-эй нэгэн бүхэли үлэхын түлөө, бусад республикануудай компартинуудтай харилсаа холбоонуудай саг үргэлжын шэнжэтэй байхын түлөө Россин коммунистнууд үндэр харюусалгатай байха зэргэтэй. Тиигэхэ зуураа КПСС-эй ЦК-гайшье, ороной бүхы партиин найдамтай түшэг тулгуури байха байһаниинь эрсэшэгүй эли.

Партиин мүнөө сагай гол зорилгонуудай нэгэн юун болоноб гэхэдэ, өөрынгөө дүүргэхэ үүргые парти һайнаар ойлгожо, Конституцида ямар хубилалтануудай болоһониие үшөө дахин хаража үзэхэ, хуушанай онол арганууд мүнөө таарамжагүй байха гэжэ мэдэрхэ зэргэтэй. Гүрэнэй засагай бүхы зургаануудта, бүхы зиндаагай Соведүүдтэ манай түлөөлэлгын бата найдамтай байхын, Россин Компартиин зохёон абаһан хараа шугамые тэндэ бэелүүлгые хангахын тулада бүхы юумэ хэхэ хэрэгтэй гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ О. С. Шенин хэлэбэ.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд

ШУХАЛА ШИИДХЭБЭРИНҮҮД АБТАА

...Федерациин Арадай ...удай нэгэдэхи съез...дэлмэриин түгэсхэхы ...жиин 22-то үдэ багта ...байна. Харин тэрэнэй ...» республикын Вер...оведэй гэшүүд хуули ...өөһэдынгөө дээдэ зур...комитедүүдые бүри...түгэсхэхын тула пле...заседанидаа суглараһан ...езд энэ заседани бо...рээ болоогүй, юуб ...шиидхэбэри абахын ту...эй болодог тоотой де...й зал соо сугларaагүй ...

...на Кремлиин Ехэ ор...) съезд хүдэлмэриеэ ...рүулбэ. Заседани нээ...ФСР-эй Верховно Со...түрүүлэгшэ **Б. Н. Ель...** ...тадууд — Зэбсэгтэ ...эй түлөөлэгшэдһөө ...мэдээсэл соносхобо. ...сооһь мүнөө жэлэй ур...лахын тула Арми хү...ихы хүнүүдтэйгээр 30 ...автомобиль үгэнэ гэ...дэнхэй. Съездын үмэ...рэ республикын аг...секторэй хэрэглэмжэ...эрэгэй депутациин ан...андуулһанайнь түлөө ...мсхалан хүргэнэ.

...дуудай үзэмжэдэ Кон...нно комисси тухай ...тогтоолой проект та...й байна. Тэрээн до...Референдум тухай ...й Хуули зохёон та...1990 оной сентябрьда ...ээрэ баталан абаха гэ...хэбэри РСФСР-эй Вер...оведтэ үгтэнхэй юм. ...й шэнэ Конституциин ...н үндэһэн шухала гол ...ые референдумдэ та...тэрэнэй дүнгүүдые ...абажа, республикын ...Хуулиин проектые ...й январьда РСФСР-...й депутадуудай съезд ...үбшэн хэлсэхын тула ...инь Конституционно комиссида даалгаха гэжэ мүн лэ шиидхэгдээ.

Эдэ шиидхэбэринүүдэй удхые тайлбарилхадаа, Конституци шэнги томо проектые бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэ хадаа тэрэнэй шухала гол ёһонуудта республикын эрхэтэнэй ямараар хандадагые элирхэйлхэ үүргэтэй гэжэ Түрүүлэгшэ хэлэбэ. Тиигэжэ тэдэниие хараадаа абан, Конституционно комисси проектэеэ заһаха, харин һүүлээрнь тэрэнээ съезд дээрэ табиха аргатай болохо байна.

Парламентаринар эдэ баримтануудыень зүбшөөһэн байха юм. Конституционно комисси тухай Арадай депутадуудай съездын тогтоол олонхиин дуугаар баталан абтаба.

Ондоо документын РСФСР-эй газар дээрэ гүрэнэй тушаан абалгын байгуулалта усадхаха тухай съездын тогтоолой проект дээрэ ехэ удаашье тогтобогүй. Бодото дээрээ тэрэниие зүбшэн хэлсэлгэгүйгөөр депутадууд баталһан байна. Энэ тогтоолой найруулгын ёһоор, гүрэнэй тушаан абалгын гурим республикын газар дээрэ байһан нэгэдэлнүүдтэ, предприятинуудта, тэдэнэй хэнэйшье мэдэлдэ байһанһаа дулдыдангүй, болюулагдаба гээшэ. Сүлөөлэгдэһэн хүдэлмэрилэгшэдые хоёр һарын туршада ажалдэ оруулхыень дурадхагдаа. Экономикодо дэлгүүрэй харилсаануудта шэлжэн оролгоһоо уламжалан, хэлсээтэ уялгануудһаа болон гүрэнэй захилнуудые дүүргэлгын эрилтэнүүдһээ дулдыдан, нэгэдэлнүүдэй, предприятинуудай ажалша коллективүүд продукциин шанарай хойноһоо хиналтын онол аргануудые бэеэ даагаад тогтоохо эрхэтэй гэжэ документ дотор мүн заагдана.

Депутадуудай буруушаалга үүсхэзэгүй үшөө нэгэ документ гэхэдэ, депутадуудай абари зангай талаар саг үргэлжын комисси байгуулха тухай шиидхэбэри болоно. Тэрэнэй бүридэлые баталхыень Верховно Соведтэ съезд даалгабари үгөө.

РСФСР-эй газар дээрэ засагай бүхы зургаануудай, ажахын эмхинүүдэй, министерствэнүүд болон албан зургаануудай ажал ябуулгые таарулан бэелүүлхэ, экономикые дэлгүүрэй харилсаануудта оруулха зорилгоор Россин Федерациин Верховно Соведэй Президиумэй дэргэдэ республикын экономическа дээдын совет эмхидхэхэ гэһэн шиидхэбэри съезд баталан абаба.

Энэ асуудал хаража үзэхэдэ, депутадууд тус Совет яажа бүридүүлэгдэхэб гэжэ һонирхоһон, тэрэнэй бүридэлдэ гансашье теоретигүүд бэшэ, мүн бодото хүдэлмэрилэгшэд орохо ёһотой гэһэн дурадхалнуудые хэлэһэн байна. Энэ Соведтэ элдэб һанамжын, үргэн бодомжын байхань тон шухала. Иленгаяа энэмнай экономическа реформо бэелүүлгэдэ тон ехэ удха шанартай болоно. Экономическа дээдын соведэй бүридэл тодорхойлхыень ба тэрэнэй ажал ябуулга тухай дүрим баталхыень съезд республикын Верховно Соведэй Президиумдэ даалгаба.

Радиоактивна үлэгдэлнүүдые ба хэрэглэгдэһэн ядерна материалнуудые хэрэглэхэ, болбосоруулха ба хадагалха талаар гүрэнэй программые зохёон табиха ба радиоэкологическа оршон байдалые һайжаруулха талаар хойшолуулашагүй хэмжээнүүд тухай асуудал нилээд түбэгтэй байшоо. Эндэ депутадууд радиоактивна үлэгдэлнүүдые суглуулха, болбосоруулха ба үгы хэхэ асуудалтай холбоотой хэдэ хэдэн шухала ажаглалтануудые хэһэн, республикадахи экологическа ба социально-психологическа оршон байдалые һайжаруулха тодорхой хэмжээнүүдые дурадхаһан байха юм.

Энэ асуудалые шиидхэлгэ хадаа гүрэнэй онсо шухала зорилго болоно гэжэ мэдэрээд, съезд тогтоол баталан абаба. Тэрээн доторнь, тодорхойлбол, радиоактивна үлэгдэлнүүд болон хэрэглэгдэһэн ядерна материалнуудые удаан сагта хадагалхын, булахын тула республикын газар дээрэ бариһдаһан бүхы барилгануудай шалгалта хэхыень РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаа. Гүрэнэй программа баталан абатарнь атомна энергетикын шэнэ объектнүүдэй барилга эхилжэ болохогүй гэжэ тоологдоо. Иимэ программа Россин парламент 1991 оной июнь хүрэтэр бэлэн болгохо ёһотой юм. РСФСР-эй газар дээрэ бусад республиканууд ба оронуудһаа асарагдаһан зэсэй продуктнуудые булаха ябадалые ерэхэ жэлэй январьһаа хорихо талаар дурадхалнуудые бэлдэхыень мүн лэ правительстводо даалгагдаба.

РСФСР-эй арадай депутадуудай нэгэдэхи съездын үедэ СССР-эй банкнуудай урьһаламжын талаар үринүүдыень колхозуудһаа, совхозуудһаа болон агропромышленна комплексын бусад предприятинуудһаа болюулха тухай асуудал нэгэнтэ бэшэ гараһан байна. Харин тиигэжэ тэрэниие зүбшэхэ ээлжээн хүрэжэ ерэбэ. Депутат **Б. М. Исаевай** мэдээсэһэнэй ёһоор, Россин хүдөө ажахынхидай ниитэ үринүүд 70 миллиардһаа дээшэ түхэриг болоно. Тогтоолой дурадхагдаһан проектээр тэрэнииень болюулхаар дурадхагдаһан байха юм.

1990 оной июлиин нэгэнэй байдалаар банкнуудай урьһаламжын талаар бусагдажа шадахаар бэшэ үринүүдыень, тэдэнэй хэнэйшье мэдэлдэ байһанһаа дулдыдангүй, колхозуудһаа, совхозуудһаа, агропромышленна комплексын предприятинуудһаа, эрихээ болихо гэжэ съезд тогтообо. Мүн тэрэшэлэн СССР-эй банкнуудай удаан болзорой ба саг зуурын хойшолуулагдаһан урьһаламжануудай талаар колхозууд, совхозууд, агропромышленна комплексын бусад предприятинууд болон организацинуудһаа процентын түлбэриие абалга 1990 оной июлиин нэгэнһээ болюулха гэжэ шиидхэгдээ. Заагдаһан үринүүдые усадхаха гурим Россин Агрэрна союзай хабаадалгатайгаар тодорхойлхыень, мүн тэрэшэлэн РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съезд дээрэ зүбшэн хэлсэхын тула колхозууд болон совхозуудай үринүүдые гүйсэд дүүрэн болюулха тухай асуудал бэлдэхыень РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгагдаа.

Һүүлээрнь депутат **В. В. Кисилевто** үгэ үгтэжэ, тэрэ Кузбассай шахтёрнуудай съездэ эльгээгдэһэн хандалга соносхобо.

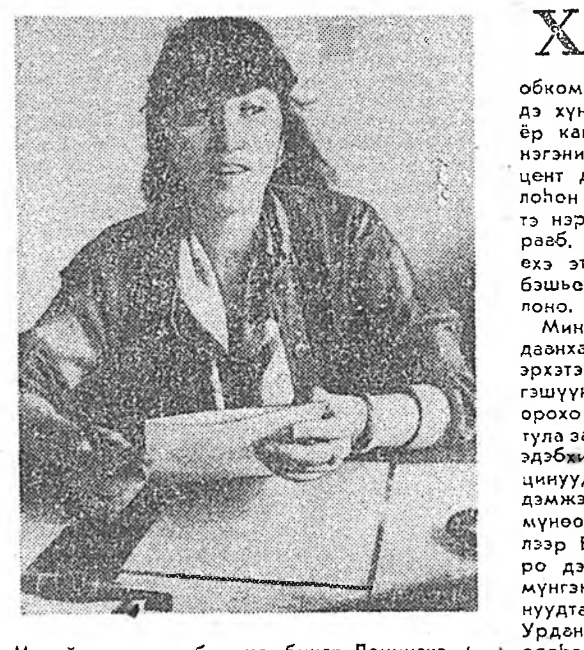
Арад зоной ажабайдалай хэм хэмжээ ямаршье талаһаань доошолуулангүйгөөр, хоёр жэлэй туршада РСФСР-ые экономическа мухардалгаһаа гаргалгада шэглүүлэгдэһэн онсо шухала хэмжээнүүд абтаха ёһотой гэһэн этигэл тэрээн дотор элирхэйлэгдэнэ. Тэрээнһээ хойшо ажабайдалай хэмжээн хэлбэришэгүйгөөр дээшэлхэ ёһотой гэжэ хандалга соо тэмдэглэгдэнэ. Үгы һаа, документ дотор саашань заагдаһанай ёһоор, Россин Верховно Соведтэ болон правительстводо арад зон этигэл найдабари үзүүлхэгүй байха.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

Мүнөөдэр—Совет залуушуулай үдэр

XII ТАБАН ЖЭЛ ажалай түрүүшүүл хөөрэнэ

НАЙДАЛ ДЭМЖЭЛГЭ ХЭРЭГТЭЙ

Манай нарин сэмбын комбинат Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй. Энэ хүндэтэ нэрэ хадаа манай комсомолшууд болон залуушуулай габьяата ажалые тэмдэглэһэн гэршэ болоно. Бидэ энээгээрээ хододоо омогорхожо ябадагбди. Мүнөөшье манай комсомолшууд залуушуул урдахи үеынгөө ёһо заншалнуудые сахижа, тэрэниие улам баян болгохые оролдожо ябадаг.

Үнэхөөрөөшье, манай комбинадай коллективые залуушуулай коллектив гэлсэдэг. Энэнь зүб. Комбинадта ажалладаг зоной гурбанайнь нэгэ хуби—залуушуул. Тэдэнэй 650-ниинь ВЛКСМ-эй гэшүүд. Манай тооложо үзэһэнэй ёһоор, комбинадай үйлэдбэрилдэг продукциин хахадынь залуу үетэнэй гараар бүтээгдэнэ. Тиимэһээ комбинадай туйлаһан амжалтада залуушуул шиидхэхы нүлөө үзүүлнэ ха юм.

Манай ВЛКСМ-эй комитет гансашье комсомолшуудые бэшэ, харин бүхы залуушуулые үндэр бүтээсэтэ ажалда элсүүлхые оролдодог гээшэ. Гансашье һайнаар ажаллаха бэшэ, харин аша үрэ ехэтэйгээр амарха, сүлөө сагаа үнгэргэхэ дуратай зон ха юм. Эдэ бүгэдые харгада абажа, хүдэлмэриеэ ябуулнабди.

Сэхыень хэлэхэдэ, һүүлэй үедэ комсомолшуудай тоо үсөөн болоо. Олон хүбүүд, басагад ВЛКСМ-эй гэшүүнһээ гараа. Энэмнай манай ороной мүнөө үеын байдал элеэр гэршэлнэ. Энээнэй шалтагаан гэхэдэ, зарим нэгэнэй хэлэһэнэй ёһоор, тэдээндэ комсомол юушье үгэнэгүй. Хоёрдохинь гэхэдэ, ВЛКСМ-эй гэшүүнэй түлөө мүнгэ ехээр түлэнэбди гэнэ. Өөрынгөө шалтаг хэлэншьегүй комсомолһоо гараха залуушуул бии. Тэрэшэлэн энээнһээ тад ондоо ушар бии. Жэшээлхэдэ, Валентина Хандархаева 29 наһатай болоошье һаа, ВЛКСМ-эй гэшүүнээр тэрэниие үлөөхые гүйһан мэдүүлгэ бэшээ. Тэрэ ёһотойл бэрхэ һурган хүмүүжүүлэгшэ юм. Шэнэ ерэһэн басагадые тэрээндэ эльгээжэ, ажалайнь түрүү дүршэлтэй танилсуулнабди. Зохид зантай, бэрхэ мэргэжэлтэн хадаа богони саг соо тэдэниие һургадаг байна.

Комсомолой хүдэлмэриин ехээр хубилшаһан юумэшье үгы. ВЛКСМ-эй XXI съездһээ ехэ юумэ хүлеэһэн байгаабди. Үнэн дээрээ тэрэ найдалыемнай харюулаагүй. Юрэнхы хөөрэлдөөн болоод, комсомолые мүнөө иимэ байдалһаа хайшан гэжэ гаргаха харгы замыешье заагаагүй. Россин ЛКСМ байгуулагдаба гээшэ ааб даа. Мүнөө тэрэнэй ЦК байгуулагдажа байна. Һая манай комсомолой Буряадай обкомой пленум боложо, ЦК-гай гэшүүндэ хүниие һунгаха зорилготой байгаа. Хоёр кандидатура дэбжүүлэгдээ һэн. Теэд нэгэниинььшье обкомой гэшүүдэй 50 процент дуу абажа шадаагүй. Хоёрдохёо болоһон һунгалтада минии кандидатура гэнтэ нэрлэгдэжэ, хоёр хүн сооһоо илажа гараа б. Энээниие намда үзүүлһэн аргагүй ехэ этигэл найдабари гэжэ тоолоноб. Гэбэшье энэмнай аргагүй ехэ харюусалга болоно.

Минии һанахада, комсомол хадаа бэеэ даанхай, ниитын бусад эмхинүүдтэй адли эрхэтэй эмхи болохо ёһотой. ВЛКСМ-эй гэшүүндэ залуушуул өөһэдынгөө дураар орохо ёһотой. Нэрэ хүндэеэ дээшэлүүлхын тула захиргаанай онол аргануудһаа арсаха, эдэбхи үүсхэлэй комсомолой эхин организацинуудта үгэхэ байна. Бүхы юумэн дороһоо дэмжэгдэхэ, үүсхэгдэхэ зэргэтэй. Энэ талаар мүнөө юумэн багаар хэгдэнэ. Манай үүсхэлээр ВЛКСМ-эй Октябрьска райкомой бюро дээрэ комсомолой гэшүүдһээ ороһон мүнгэнэй 20 процентые эхин организацинуудта үлөөхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа. Урдань бидэ өөһэдөө элдэб ажал хэжэ, олоһон мүнгөөрөө байдаг байгаабди. Энэ мүнгэ субботник үнгэргэжэ олонобди.

Өөһэдынгөө хүдэлмэридэ комсомолшуудта, залуушуулда түшэглэхэ, тэдэнэй һанал бодол хүндэлхэ, дэмжэхэ гээшэ комсомолой түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно. Манай комбинадта эдэбхитэй залуушуул олон. Жэшээлхэдэ, Антонида Онищенкын хүдэлдэг нооһо угаадаг цехэй залуушуул хүдэлмэридөө харюусалгатайгаар хандадаг, һайн дүнгүүдые туйладаг болоо. Урдань эндэ хүдэлхэ хүн олдожо үгэдэггүй, хүдэлмэришэд ходол дуталдадаг байһан юм. Харин мүнөө Тониин оролдолгоор эдэбхитэй коллектив байгуулагдаад, нэгэ тэгшэ ажалладаг болоо.

Манай комбинадай залуушуул эдэбхигүй гээд хэлэхээр бэшэ. Нэгэ хэдэн хүбүүд, басагад байгаа юм бээз. Гэбэшье диилэнхи олониинь элдэб үүсхэл гаргажал байдаг. Афганистанда баатарай үхэлөөр унаһан хүбүүдтэ хүшөө бодхоохо үүсхэлые дэмжэжэ, субботник үнгэргөөд, 2225 түхэриг мүнгэ оруулаабди. Мүн хүүгэдэй байшангуудта туһалдаг, мүнгэ үгэхэһөө гадна, һайндэрнүүдтэ эдэ хүүгэдтэ ошожо, элдэб бэлэгүүдые барюулдаг, наада харуулдаг байна. Һая манай бүлэг басагад Хяагтын хүүгэдэй гэртэ ошожо ерээ һэн.

Тиихэдэ залуушуулай ажабайдалай таһаршагүй зүйл гэхэдэ, амаралта, сүлөө сагаа үнгэргэлгэ болодог. Эндэ ВЛКСМ-эй комитет амяараа байдаггүй. Залуушуулай үүсхэл дэмжэжэ, элдэб үдэшэнүүдые, концерт наада, конкурс үнгэргэдэг гээшэ. Минии һанахада, манай залуушуул городой бусад предприятинуудай залуушуулда орходоо, эдэбхитэй, нэгэ һаналтай, «хүнгэн хүлтэй» хаш.

Юрэдөөл, комбинадта болоһон нэгэшье үйлэ хэрэгүүд залуушуулай хабаадалгагүйгөөр хэгдэдэггүй. Тиимэһээл манай гол хүсэн—залуушуул гэжэ аха нүхэднай дэмы гэлсэдэггүй. Мүнөө үедэ тэдэнэй хүсэ бүри шангадхахын тула тэдээндэ найдаха, али болохоор дэмжэхэ, туһалха хэрэгтэй. Энэ тон шухала гээд һанагдана.

А. НАСТЕКА,
Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь, Россин ЛКСМ-эй ЦК-гай гэшүүн.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ аша габьяатай байһанайнь түлөө ажалай түрүүшүүлдэ республикын Верховно Соведэй Президиум Буряадай АССР-эй хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгоо гэбэл:

«Буряадай АССР-эй габьяата малшан»

Балданов Владимир Рабдановичта—Ахын районой «50 лет Октября» колхозой мал адуулагша.

Галсанов Сидор Жамсаевичта—Ахын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша.

Дугарова Дари Лопсоновнада—Ахын районой «Улаан-Аха» колхозой мал адуулагша.

Жалсанова Хандажап Рыгдеповнада—Яруунын районой «Победа» колхозой хонишон.

Лубсанов Мунко Дымчиковичтэ—Зэдын районой «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон.

Мункуева Нина Шагжиевнада—Зэдын районой «60 лет Октября» колхозой ахалагша хонишон.

Никитина Анна Петровнада—Бэшүүрэй районой «Дружба» колхозой һаалишан.

Синицына Надежда Спиридоновнада—Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой һаалишан.

Татарников Михаил Петровичто—Зэдын районой Алцагай совхозой мал адуулагша.

Хаптагаев Аюр Аюшеевичтэ—Ахын районой «Улаан-Аха» колхозой хонишон.

Цыденов Түмэн Жамьяновичта—Яруунын районой «Победа» колхозой хонишон.

«Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын габьяата механизатор»

Будаев Пурбо Намсараевичта—Ахын районой «50 лет Октября» колхозой жолоошон.

Ванданов Владимир Ринчиновичтэ—Зэдын районой «60 лет Октября» колхозой тракторист.

Костриков Николай Ивановичта—Бэшүүрэй районой «Дружба» колхозой тракторист.

Плюснин Василий Абрамовичта—Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой тракторист.

Урбаев Жамбал Намжиловичта—Ахын районой «Улаан-Аха» колхозой тракторист.

Цыбиков Санжи Цыремпиловичтэ—Зэдын районой «Коммунизм» колхозой тракторно-тараан ажалай бригадын бригадир.

Ширабдоржиев Цымпил Жигжитовичтэ—Яруунын районой «Победа» колхозой арендна бригадын бригадир.

* * *

Үйлэдбэридэ үндэр амжалтануудые туйлаһанайнь ба республикын хүдөө ажахыда удаан саг соо аша үрэтэйгөөр хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Хүндэлэлэй грамотаар ажалай түрүүшүүлые шагнаа гэбэл;

Афанасьев Иван Даниловичые — Бэшүүрэй районой «Рассвет» колхозой барилгын мастер.

Батуев Галсан Цыбиковичые—Зэдын районой «Коммунизм» колхозой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

Бильгаева Венера Пурбоевнае—Ахын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ветеринарна фельдшер.

Валеев Зямиль Ибрагимовичые—Яруунын районой «Победа» колхозой арендна бригадын бригадир.

Дашицыренов Доржо Цыбиковичые—Яруунын районой «Победа» колхозой арендатор.

Иванова Ольга Бадмахандаевнае—Ахын районой «Коммунизм» колхозой хонишон.

Казаков Юрий Петровичые—Яруунын районой «Победа» колхозой механизатор.

Мункуева Любовь Будажаповнае—Зэдын районой «60 лет Октября» колхозой хонишон.

Разуваев Иван Кузьмичые—Бэшүүрэй районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой зоотехник.

Родионов Семен Мироновичые — Бэшүүрэй районой «Рассвет» колхозой жолоошон.

Сафонова Мария Николаевнае—Бэшүүрэй районой «Дружба» колхозой һаалишан.

Смолин Виктор Владимировичые—Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой түрүүлэгшэ.

ҮЕ САГАЙНГАА ЭРИЛТЭЭР, ҺЭШХЭЛЭЙНГЭЭ УРЯАГААР

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

«Мүнөөдэр манай парти үбшэн. Тиимэһээ тэрэниие аргалха, зосооһоо, зүүн, баруун тээһээ һандаралгаһаань абарха хэрэгтэй»,— гэжэ КПСС-эй Краснодарска крайкомой нэгэдэхи секретарь **И. К. Полозков** мэдүүлбэ. Энээн тухай ходо бодожо ябадаг хадаа нэгэдэхи секретариин тушаалда дэбжүүлэгдэхэ талаар зүбшөөлөө үгөөб гэжэ программна үгэ соогоо тэрэ тэмдэглэбэ.

Республикын партийна организациин хүгжэлтын ерээдүйе ямараар хаража байһан тухайгаа тэрэ хөөрэбэ. Нэн түрүүн съезд дээрэ болоһон үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнэй үедэ дурадхагдаһан, бүхы хүдэлөөнүүдэй зүгһөө олоной анхаралда табигдаһан юумые хараада абажа, шэнжэлхэ, согсолхо хэрэгтэй гээд тэрэ һанамжална. Партиие шэнэдхэлгын үйлэ хэрэгэй эхиие эдэбхижүүлхэ айхабтар ехэ хүсэтэй түлхисэ энэ боложо үгэхэ байна гээд кандидат тоолоно. Иигэжэ эмхидхэлэй, үзэл сурталай-политическэ хүдэлмэриин, экономическа болон социальна хүгжэлтын зорилгонуудые шиидхэлгын, оюун ухаан бодолой талаар һэргээлгын гол шухала шэглэлнүүдые зохёохо хэрэгтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэһэн байна.

Россин Коммунистическэ парти хадаа ажалшадай аша туһые хамгаалдаг, марксистско-ленинскэ үндэһэ һуури дээрэ социалис зам шэлэһэн парти болохо юм гэжэ үгэ хэлэгшэ бата найдамтайгаар мэдүүлээ. Энээниие бодото хэрэг болгохын тулада эмхидхэн байгуулгын съездын удаадахи шатада гүнзэгы бодомжотой программа зохёохо, эгээл гол юумэниинь гэхэдэ, манай ороной хэдэн жэл соо умбажа байһан шашаан шаляаниие түргэнөөр болюулха хэрэгтэй. Партийна организаци, коммунист, партийна комитет бүхэн эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ эхилхэ зэргэтэй.

Манай парти арад зоной ажабайдалай эрхэ байдалые һайжаруулгын асуудалнуудһаа хажуу тээшээ хэзээдэшье болохогүй юм гэжэ КПСС-эй Краснодарска крайкомой нэгэдэхи секретарь үгынгөө түгэсхэлдэ онсолон тэмдэглэбэ. Юуб гэхэдэ, энэ парти хадаа арадһаа үндэһэтэй, арадай аша туһада бии болгогдоһон, арадтаяа ябадаг парти юм. Энээнһээ ондоо зорилгонууд тэрэнэй урда табигдаагүй, табигдахашьегүй.

Июниин 22-то нэгэдэхи секретариин тушаалда бусад кандидадууд программна үгэнүүдээ съездын урда хэлэхэ юм.

* * *

РСФСР-эй Компартиие эмхидхэн байгуулгын съездын июниин 22-ой үглөөнэй заседаниин хүдэлмэри делегадуудай дурадхалаар Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ баатарай үхэлөөр унагшадай дурасхаалые Россин коммунистнуудай түлөөлэгшэд минута соо дуугай байжа, ёһолон хүндэлэлгөөр эхилбэ.

Удаань түрүүлэгшээр һуугша **М. С. Горбачев** РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретариин тушаалда дэбжүүлэгдэһэн кандидатурануудые хаража үзэлгэеэ үргэлжэлүүлхые дурадхаһан байгаа.

Кандидадуудай нэгэн болохо Армениин Компартиин ЦК-гай хоёрдохи секретарь **О. И. Лобовто** гүнзэгыгөөр бодожо үзэхын тула оройдоол нэгэ һүни үлэһэн байгаа. Тиимэһээ политическэ платформые эртээнһээ бэлдэжэ үрдеэгүйб гэжэ тэрэ хэлээ. Үндэһэн шухала асуудалнуудаар өөрынгөө хараа бодолые хэлэхээр, делегадуудай асуудалнуудта харюусахаар бэлэмби гэжэ кандидат мэдүүлбэ.

Би ородби, 1937 ондо түрэһэн хүм, дээдэ һургуулитайб, гушан жэлэй ажалай стажтайб, промышленна ба граждан барилгын инженер мэргэжэлтэйб, 18 жэл соо мэргэжэлээрээ ажаллааб, дүрбэн жэлдэ совет, найман жэлдэ партийна хүдэлмэридэ хүдэлнэб.

КПСС-эй Платформо тушаа ямараар хандажа байһанаа мэдүүлхэдээ, юрэнхы дээрэнь тэрэниие һайшаабашье, энэ документые заһаха шухала гэжэ тоолоноб. Олониитын дунда ябуулагдадаг хүдэлмэриин шэнэ онол аргануудые, түхэл шэнжэнүүдые бэдэрхэ гэшэ энэ шатада партиин гол үүргэ болоно гэжэ тоолоноб. Ажалша коллективүүдтэ парти үлэхэ гү, али тэрэнэй гэшүүдэй ажаһуудаг газарнуудта хүдэлхэ ёһотой гү гэһэн мүнөө орёо хурсаар табигдажа байдаг асуудал тухай хэлэхэдээ, энээниие ажалша коллективүүд өөһэдөө шиидхэхэ зэргэтэй гэбэ.

Партиин доодо шатын үүрэй байгуулалта тушаа урда тээнь үзэгдөөгүй хараа бодол хэлэгдээ. Үгэ хэлэгшын һанамжын ёһоор, иимэ шата мянганһаа дээшэ бэшэ коммунистнуудые хабсаадуулха ёһотой. Эмхиин хүтэлбэрилэгшэ бүхэн нүхэдөө нюураарнь таниххаһаа гадна, тэдэнэй һанал бодолнуудые, эрилтэнүүдые, аша туһые мэдэхэ ёһотой. Тиигэбэл парти хүн бүхэндэ, бүлэ бүхэндэ хүрэжэ шадаха бшуу.

Арми тушаа орёо шухала асуудалнуудта О. И. Лобов тогтожо хэлэхэдээ, нэн түрүүн Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые хорообошье, сэрэгэй албанһаа табигдаһан офицерэй кадрнуудые ажаһуудалай талаһаань хамгаалха тухай анхарал оролдолго гаргаха хэрэгтэй гэжэ тэмдэглээ. Соведүүдтэ засагые дамжуулгада хабаатай асуудалнуудта тэрэ анхаралаа ехээр хандуулба. Хёморолгүйгөөр, хүл хөөрсэг болонгүй, оролдосотойгоор хүдэлхэ гэшэ тэрэнэй уряа болохо зэргэтэй.

Тэрэ хорёод асуудалда харюусаха ушартай болобо. Съездын делегадуудай табиһан асуудалнууд элдэб янзын, орёо хурса байгаа. Архидалгатай тэмсэлһээ эхилээд, үндэһэ яһатанай хоорондохи харилсаануудые нарижуулха харгы замууд хүрэтэр кандидадай ямар хараа бодолтой байһаниинь эндэ харагдаа. Олонхи асуудалнуудта тэрэ дэлгэрэнгыгээр харюусаба.

«КПСС-тэхи демократическа платформо» гэһэн хүдэлөөнэй эхи табилсагшадай нэгэн — Москвагай 34-тэй эрдэмтэ, түүхын талаар мэргэжэлтэ **В. Н. Лысенко** программаяа найруулгаар үгэеэ эхилбэ.

Партийна округуудта партийна хүтэлбэрилэгшэдые сэхэ дуугаа үгэлгөөр һунгаха һунгалтые намар үнгэргэхөөр дурадхахые хүсэнэб гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Минии һанамжын ёһоор, Россин Компарти өөһэдынгөө зөөриин горитой хубиинь арадта дамжуулха, Засаг тухай декредые хүлеэжэ байнгүй, гүрэнэй эмхи зургаануудта, армида, МВД-дэ болон КГБ-дэ политика, үзэл суртал нэбтэрүүлгые үргэнөөр ябуулха ёһогүй. РСФСР-эй Президентые һунгаха һунгалтатаяа хамта олон партиин үндэһэ һуури дээрэ парламентын һунгалтын болзорһоонь урид үнгэргэхые тэрэ дурадхаба.

Тиимээр хараалагдаад, үнгэргэгдэжэ байһан аппарадай хубилган шэнэдхэлгэ түгэсэжэ байна гэжэ КПСС-тэхи «зүүнэй» хүдэлөөнэй түлөөлэгшэ нүгөөдүүлэйнгээ хэлэһэн үгэнүүдэй гол ёһонуудта тогтоходоо тэмдэглээ.

Үнэхөөрөөшье, засаг Соведүүдтэ дамжуулан үгтэнэ гү, али партийна номенклатурын гарта үлэнэ гэшэ гү? Мүнөө социализм байгуулхые хүсэгшэдэй болон капитализм руу татажа ябагшадай хоорондо бэшэ, харин ажалшадай, юрын коммунистнуудай болон эрид шууд хубилалтануудые хэхые хүсэдэггүй партийна номенклатурын хоорондо гол хёмороо зүришэлдөөн боложо байна гэжэ тэрэ баталба. Үгэ хүүрэлээ Конституциин 6-дахи статьяһаа арсаһан аад, аппарат бодото дээрээ засаг түрэеэ Соведүүдтэ дамжуулан үгэнэгүй. Москва болон Ленинградһаа илгааниинь юуб гэхэдэ, диилэнхи олонхи нютагуудта тад һөөргэ юумэн болоно—партийна ба гүрэнэй тушаалнуудые нэгэ хүн эзэлнэ. Коммунистнуудта эльгээһэн КПСС-эй ЦК-гай Нээмэл бэшэгые үгэ хэлэгшэ буруушаан шүүмжэлхэдээ, энэ хадаа парти дотор үзэл сурталай арсалдаануудые, үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдые шиидхэхэ зэбсэг болоно гэжэ тэмдэглээ.

Юундэ ЦК-гай Россин бюроһоо арсажа, РСФСР-эй Компартиие байгуулха баатай болоо юм гэһэн асуудалда харюусахадаа, тэрэ иигэжэ баталба: һунгалтын үедэ аппарадай ехээр шүүгдэһэн ябадал энээнэй ушар шалтагаануудай нэгэнниинь болоно. Нүгөөдэнь хадаа КПСС-эй хүтэлбэриин политическэ хараа шугамые буруушаан шүүмжэлһэн коммунистнуудай хэлэһэн үгэнүүд мүн. Мүнөө М. С. Горбачевые, Э. А. Шеварднадзиие, А. Н. Яковлевые, партиин бусад түрүү хүтэлбэрилэгшэдые буруушаан шүүмжэлһэн ушар иимэ асуудалда харюу үгэхэ шухала гэжэ тоолоно: Генеральна секретарь хэниие дэмжэхэ гээшэб, ямар хараа шэглэл бэелүүлхэб?

Партиие мүнөөнэй демократическа, парламентска парти болгохын тула тэрэнэй талабаримталагшад ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргана гэжэ тэрэ саашадаа хэлэбэ. «Платформын» нүгөө хэлбэрил КПСС-һээ гаража, шэнэ парти байгуулхые дурадхана. Бидэ хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, үгэеэ ойлголсохо аабзабди гэжэ батаар найдаа һэмди. Зүгөөр манай этигэл найдал харюулагданагүй гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Коммунистнууд бусад партинуудай түлөөлэгшэдые Россин съездэ уряагүй байһаниинь алдуу болоно гэшэ гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

Ленинградай хүдэлмэришэн—гэрэй оройе хушагша **Н. А. Половодов** трибунада гараба. Тэрэ 1952 ондо түрэһэн, тусхай дунда һургуулитай, ажалшадай нэгэдэмэл фронтые эмхидхэн байгуулгын съезд дээрэ бусад хүдэлмэришэдэй тоодо фронтын түрүүлэгшэнэрэй нэгэнээр һунгагдаа һэн.

Научна социализмые хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнтэй нэгэдүүлхэ гэшэ мүнөө партида тон хүндүүлхэй асуудал болоно гэжэ тэрэ өөрынгөө платформые найруулхадаа хэлэбэ. Юундэб гэхэдэ, һүүлэй үедэ, минии һанамжын ёһоор, научна социализмһаа мүртэй юумэн үлөөгүй, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн харанхы манан соогуур төөрижэ, партиһаа холодожо байна. Иимэ байдалда Россиие, бүхы оронсо һэргээхын тула ажалшадые элсүүлэн хабсаадуулха ёһотой бодото революционернүүд хүдэлмэришэд болон таряашадай хажууда байха ёһотой гэжэ тэрэ тоолоно.

Россин Федерациин Компартиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь болоод байхадаа, би коммунистнуудай зэргэнүүдые нэгэдүүлхын, тэдэнэй эб эеые нягта жагсаалтай болгохын тула бүхы хэмжээнүүдые абахые хараалнаб гэжэ тэрэ хэлээ.

Хүдөөгэй асуудалнуудта, ямараар хандажа байдаг тухайдаа тэрэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Олон тоото үри шэриинь бусаажа, бултадаа арга шадалаараа тэрэниие һэргээхэ ёһотойбди. Хүдөө нютагай байдалые һэргээлгэдэ хото город, промышленна предприятинууд, эрдэм ухаанай эмхи зургаанууд ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Тэрэнэй һанамжын ёһоор, илангаяа мүнөө, хубилган шэнэдхэлгын үедэ, эрдэм ухаанай үүргэ хэмжээлэшэгүйгөөр дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой. Тэрэ манай ажабайдалай бүхы талые шэнэдхэлгэдэ нүлөөлхэ зэргэтэй.

Мүнөө али бүхы добтолгонуудһаа армиие хамгаалха хэрэгтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ арми тухай хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Делегадуудай олон тоото асуудалнуудта Н. А. Половодов дэлгэрэнгыгээр харюусаба.

Һүүлээрнь дэбжүүлэгдэһэн кандидатурануудые зүбшэн хэлсэлгэ эхилээ. Тэрэн дээрэ үгэ хэлэһэн **И. Г. Антонов, Н. В. Тихомиров, Ю. И. Демченко, В. А. Тюлькин, А. Н. Бурканов, В. И. Брагин, А. А. Затворницкий, В. И. Стржельчик, Г. К. Ашин, М. Т. Кабелькова** болон бусад делегадууд дэбжүүлэгдэгшэдые дэмжэхэдээ гү, али буруушаахадаа, тэдэнэй ажал хэрэгэй ба хүн ёһоной шэнжэ шанарнуудые, улад зонтой хүдэлжэ, элдэб политическэ болон ниитын эмхидэлнүүдтэй хөөрэлдөө хэжэ шадаха байһыень зааба. Партида туһа хүргэхэ, тэрэнэй зэргэнүүдтэ шэнэ хүнүүдые оруулха арга шадабари хадаа гол шэнжэ шанарынь болоно гэжэ үгэ хэлэгшэд нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэһэн байгаа. «Олон үгэдэ олзогүй, ганса үгэдэ гарзагүй» гэһэн хэльмэг арадай аман үгые дурдажа, **Д. Н. Кугультинов** юрэ дуугаа үгэхэ ёһотойл һэмди гээд бэшэ, харин һэшхэлэйнгээ уряагаар һанамжануудаа мэдүүлхыень зал соо һуугшадые уряалба.

Үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдые дүүргэхэдээ, съездэ хабаадагшад В. А. Купцовой, А. Г. Мельниковэй, О. С. Шенинэй, И. К. Полозковой, О. И. Лобовой, В. Н. Лысенкын, Н. А. Полеводовой кандидатурануудые нюусаар дуугаа үгэхын тула бюллетеньнүүдтэ оруулхын тула дуугаа үгэһэн байгаа.

Съездын тоололгын комисси һунгагдаба.

Хиналтын комиссиин түрүүлэгшые һунгалгые эмхидхэн байгуулгын съездын хоёрдохи шатада — КПСС-эй XXVIII съездын һүүлдэ болгохые үдэшын заседани дээрэ түрүүлэгшээр һуугша **М. С. Горбачев** дурадхаба. Юундэб гэхэдэ, мүнөө штадууд, бюджет баталагдаагүй байһаар. Энэ асуудал эсэслэн шиидхэгдэбэгүй, депутадууд хойшодоо тэрээндэ тэхэрин бусахые шиидхэһэн байгаа.

Съездын бэлдэгдэһэн резолюцинууд тухай хэлэхэдээ, хэндэ ямар ажаглалтануудай бии байһые хэлэхыень, тэдэниие найруулжа, редакционно комиссида дамжуулхыень түрүүлэгшээр һуугша саашадаа сугларагшадые гуйба. Юундэб гэхэдэ, бүхы дурадхалнууд теоретическэ гү ,али политическэ, үгышье гэбэл, ажал ябуулгын асуудалнуудта хабаатай байдаг гээшэ. Тэдэнэр бултадаа гол түлэб гүнзэгы удха шанартай байһан дээрэһээ үргэнөөр хэлсэгдэхэ ёһотой.

Редакционно комиссида үгтэһэн даалгабаринуудые бэелүүлхэ тухай мэдээсэл хэхын тула тэрэнэй түрүүлэгшэ **Ю. А. Прокофьевто** үгэ үгтэбэ. В. И. Ленинэй нэрэ хүндые, һэшхэл бодолые сахин хамгаалха ёһотой тогтоол баталан абахые Ульяновска областиин ба бусад делегацинууд дурадхаа гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдээсээ. Редакционно комиссиин һанамжын ёһоор, иимэ документ абаһанай хэрэггүй. Гэбэшье энээндэ ямараар хандажа байһанаа мэдүүлхэ шухала. Программна мэдүүлгэ ба КПСС-эй Устав тушаа резолюцинуудые бэлдэлгын проектдэ иимэ дурадхалые оруулха.

В. И. Ленин хадаа асари ехэ нэрэ хүндэтэй хүн болоно. Политигай, стратегэй, революционерэй иимэ жэшээ үе сагаар, түүхээр хамгаалагдаха ёһотой гэжэ М. С. Горбачев энээн тухай хэлэхэдээ тэмдэглээ. Эдэ добтолгонуудай урда съезд юушье хэжэ шадахагүй байна гэһэншүүгээр энээниие харуулжа болохогүй. Ленинэй бүхы хэрэг аюулда ороо гэһэн тобшолол хэжэ болохогүй. Гансал манай Эсэгэ ороной бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэхи түүхэдэ, бүхы хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ тэрэнэй оруулһан хубита зурагдажа хаягдаха ёһогүй.

Тиимэһээ комисси иимэ залан сэхэ хараа бодолтой байна. Тодорхой ябуулганууд тушаа хэлэхэ болоо һаа, бидэ энээндэ харюусаха ёһотойбди. Иимэ ябуулгануудые, һэдэлгэнүүдые буруушаан шүүмжэлхэ хэрэгтэй. Иимэ хүгжэлтэ дэбжэлтые, тэрэнэй орёо нарин байһые сахиха шухала.

Энээн тушаа элдэб һанамжанууд соностобо. Тусхай документ баталан абаха хэрэгтэй гэжэ заримашуул хэлэнэ, Ленинииe хамгаалха хэрэг ябуулһанай үлүү гэжэ нүгөөдүүл мэдүүлнэ. Тусхайлбал, КПСС-эй ЦК-гай «Коммунист» журналай ахамад редакторай нэгэдэхи орлогшо **О. Р. Лацис** Ульяновска, Калужска ба бусад делегацинуудай гэшүүдэй һанал бодолые хубаалдаһан байгаа. Тэрэнэй нэрэ хүндэ ба һэшхэл бодолые хамгаалха тухай хуули баталан абахадаа, имагтал энэ хэрэгтэ хохидол ушаруулхадаа болохо байнабди гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Редакционно комиссиин дурадхалые үгэ хэлэгшэ дэмжэхэдээ, иимэ шиидхэбэри абахада, тэрэ ямар юумэ хүтэлбэри болгооб , гэжэ тэрэ ойлгуулаа. Ленинэй хэрэгые нэн түрүүн Сталин, Сталин хадаа мүнөөдэрэй Ленин гээшэ гэжэ хэлэдэг хүнүүд лэ буруу һүргөө гээд тэрэ хэлэбэ. Эдэ бүгэдэ тад һөөргэ юумэн гээшэ гэжэ ойлгуулан гэршэлэлгэдэ 30 жэл соо һаад тойбо ушаруулһан хүнүүд эндэ зэмэтэй. Мүнөө бидэ политическэ, социальна ба үзэл сурталай айхабтар ехэ зорилгын урда хүрэжэ ерээд байнабди гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Хубилган шэнэдхэлгын ба олондо мэдээсэлгын эхилһэнһээ хойшо үнгэрһэн табан жэл соо үнэн зүбые хөөрэһэн түүхын ном һударнууд һургуулинуудта бэлдэгдээгүй. Тиимэһээ мүнөө үедэ редакционно комиссиин шиидхэбэри эгээл таарамжатай байна гэжэ үгэ хэлэгшэ тоолоно.

Энэ темые Арбадта боложо байһан юумэндэ хабсаадуулжа болохогүй гэжэ М. С. Горбачев үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые согсолходоо хэлэбэ. Журналнуудта, конференцинүүд дээрэ, мүн ондоо тээгүүршье зарим тэды юумэн боложо байна. Тиимэһээ редакционно комиссиин дурадхаһан хандаса анхарал татана. Энэ шухала, залан сэхэ асуудалаар өөрынгөө хараа бодолые хэлэхын тула имагтал энэ замаар дабшаха хэрэгтэй.

Һанамжануудаа халан абалсалгые хараада абажа, съезд редакционно комиссиин дурадхалые зүбшөөгөө.

Республикын Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд дээрэ РСФСР-тэ арадай засаг түрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан эрхилэлгэ тухай тогтоолые депутадуудай зүгһөө дэмжэхэ гэһэн дурадхал тушаа комиссиин абаһан шиидхэбэри тухай тэрэнэй түрүүлэгшэ саашадаа мэдээсэбэ. Энээнэй түгэсхэхы документ бэшэ байһыень хараада абажа, тэрэниие заһахыень эльгээхэдээ, комисси тэрэнэй баталагдан абтагдамсаарнь, тэрээндэ сэгнэлтэ үгэхые комисси дурадхаба. Комиссиин һанамжые делегадууд зүбшөөгөө.

Удаань **Ю. А. Прокофьев** РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съездэ хандаһан Хандалгын текстые уншаба. Съезд тэрэниие баталан абаа.

Энэ эмхидхэн байгуулгын съезд үнгэргэлгэдэ гараһан бүхы гаргашануудые, мүн энэ үе соо делегадуудай хүдэлмэриин салин хүлһые партийна бюджедһээ гаргахын түлөө дуугаа үгэхые гуйһан Ленинградай түлөөлэгшэ **В. Д. Крюковэй** ехэ үсэд нэтэрүү байһые тэмдэглэнэбди. Тюмениин бүлэг делегадуудай үмэнэһөө **С. М. Пантелеев** мэдүүлгэ хэхэдээ, съездын оршон байдалые буруугаар харуулхые оролдоһон олониитэдэ мэдээсэлнүүдые тараадаг зарим хэрэгсэлнүүдые буруушаан шүүмжэлхэ хэрэгтэй гэбэ. Делегат — Түбэй телевидениин мэдээсэлэй главна редакциин ахамад редактор **Э. М. Сагалаев** үгэ абахадаа, урда тээнь үгэ хэлэһэн хүнэй һанамжые буруушаахын тула бэшэ, харин бүтэмжэтэй һайн дурадхал оруулхын тула үгэ абаһан байгаа. Мүнөө манай обществын зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэжэ байһан гол шухала асуудалнуудаар делегадуудай бүхы эдэбхи үүсхэлнүүдые согсолхын тула хүдэлмэриин хэдэн бүлэгүүдые эмхидхэн байгуулха шухала гэжэ тэрэ тоолоно. Съезд хуушанай ёһоор үнгэрнэ бэшэ, харин тэрэ парти дотор боложо байһан хубилган шэнэдхэлгын хүдэлөөе ёһотойгоор элирхэйлэн харуулна гэжэ журналист тэмдэглээ.

РСФСР-эй Коммунис партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарие һунгаха талаар дуугаа үгэлгын дүнгүүдые тоололгын комиссиин түрүүлэгшэ **И. П. Воробьев** соносхон уншаба. Съездын делегадууд дүн хамта 2768 юм. Эдэнэй 2654-ниинь һунгуулиин бюллетеньнүүдые абаа. Дуугаа үгэлгын урнануудые нээхэдэнь, тэдээн соо 2633 бюллетень байгаа, 12-ынь үнэнтэ бэшэ гэжэ тоологдоо.

Кандидадуудай нэгэнииньшье һунгагдахын тула шухала дуу абажа шадабагүй. Энээнтэй дашарамдуулан, эгээл олон дуу абаһан хүнүүд дахинаа дуугаа үгэлгэдэ хабсаадуулагдаха ёһотой. Эдэмнай И. К. Полозков, (тэрэнэй түлөө 1017 хүн дуугаа үгөө, 1616 хүн буруушаагаа), О. И. Лобов (тэрэнэй түлөө 848 хүн дуугаа үгөө, 1785 хүн буруушаагаа) гэгшэд болоно.

Съезд дахинаа дуугаа үгэлгые июниин 22-то үнгэргэжэ, тэрэнэй үрэ дүнгүүдые июниин 23-да мэдээсэхэ гэжэ шиидэбэ.

Бюллетеньнүүдэй бэлдэгдэжэ байхада, делегадууд элдэб асуудалнуудаар үгэ хэлэһэн байгаа.

Совет сэрэгэй алба хаагшадай нэрэ хүндэ болон һэшхэлые хамгаалха тухай хуули баталан абаха шухала гэжэ сэрэгэй частиин командир **Ю. Ф. Караваев** хэлэбэ, Сэрэгэй алба хаагшад болон тэдэнэй бүлэнэрые, Афганистанда болоһон дайнай ветерануудые социальна талаарнь … гаалха асуудалнуудаар … хэрэгтэй ямар байһые … хэ гүрэнэй комисси … ха шухала гэжэ тэрэ тоолоно. Совет дипломати партнернуу… таяа хөөрэлдөөнүүдтэ … руулагдашагүй буултануу… хэнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүү…лээ.

Эдэ бүхы ажаглалтануу… хаража үзөөд, зохихо дуу… халнуудые бэлдэхыень ред…ционно комиссида даалг… хэрэгтэй гэжэ түрүүлэ… һуугша М. С. Горбачев хэ…бэ.

Ю. А. Зуев үгэ хэлэхэ… Центральна Комитедэй … тэрэнэй Политбюрогой … гэшүүдые шүүмжэлбэ. Тэрэн… һанамжын ёһоор, КПСС-эй … лохоёо байгаа XXVIII съ… дээрэ тэдэнэр ажал ябуу… тухайдаа тоосохо ёһотой.

Парти болон гүрэн дот… тохёолдоһон байдалай … тар орёо хушэр байһые … раада абажа, энэ съездые … со яаралтай съезд гэжэ … носхохые **А. И. Саушкин** …радхаба.

Новочебоксарскын гор…ской партийна организаци… хиналта-шалгалтын комисс… түрүүлэгшэ **И. Г. Чериков** … хэлэхэдээ, материальна … далда гол анхаралаа хандуу…ба. Тэрэнэй һанамжын ёһоо… партийна хүдэлмэрилэгшэ… салин хүлһыень дээшэлүү… япала үндэһэ баримтатай б…на. Зүгөөр энээниие эгээл … нөө үедэ бэелүүлһэниинь … рамжагүйшэг. Нэмэлтэ түлб…ринүүд тодорхой үрэ дүнг…тэй нягтаар холбогдохо … той гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Иошкар-Олагай 6-дахи һ…гуулиин багша **Л. И. Лы…**гай хэлэһэн үгэ манай түб… дэлхэй дээрэ амгалан тайбан… байдал сахижа байһан ман… алдарта армида, В. И. Ленин… дурасхаалда зорюулагда… байгаа. 45 жэл соо энхэ тайба… байдал сахижа байһан сэр…шэдтэ бүхы эжынэрэй зүрх… доро дохижо байһанаа мэдүү…бэ. Үгынгөө түгэсхэлдэ … М. С. Горбачевто хандаба. Т…рэнэй һанамжын ёһоор, КПС…эй XXVIII съезд дээрэ Генера…льна секретарь элидхэл хэх…дээ, өөрынгөө политическ… платформо тухай хэлэхэ, ЦК…гай һанамжые элирхэйлэн м…дүүлхэ ёһотой.

Хүдэлмэришэд олоороо пар…тиһаа гаража байна гэжэ … «Микрон» заводой слесарь… заһабарилагша **Ю. И. Ш…** һанаагаа зобонгёор хэлэбэ… Эдэмнай гол түлэб 20—30 … лэй стажтай коммунистну… ха юм даа. Тэд иимэ … хэхэнь хүнгэн бэшэ бай… ёһотой. Саашадаа яаха … бибди гэжэ гүнзэгыгөөр … дожо үзэхые үгэ хэлэг… уряалаа. Партиие ажабайд…тай нягта холбоотой теори… зэбсэгжүүлхэ гэшэ иимэ та…гы замуудай нэгэниинь … гэжэ тэрэ тоолоно.

* * *

Съезд хүдэлмэреэ июниин 23-да үргэлжэлүүлхэ.

Съездэ хабаадагшад Кре…лиин ханын дэргэдэхи Тан…даагүй солдадай хүүртэ вен… табиба.

(ТАСС)

РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд

ШУХАЛА ШИИДХЭБЭРИНҮҮД АБТАА

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Съездын түгэсхэлэй документ, энэмнай — РСФСР-эй газар дээрэ хүтэлбэрилгын уялгануудые эмхинүүдэй дунда хизаарлалга тухай тогтоол (шэнэ Союзна хэлсээнэй үндэһэ һуури) мүн болоно. Энээниие баталагдан абтаһан документнүүдэй дундаһаа эгээл шухалань гэжэ тэмдэглэжэ болоно. Тэрэ съездын урид абаһан Бэеэ даанхай байдал тухай Деклараци дүримүүдые хүгжөөнэ, хүтэлбэрилгын талаар республикын бэеэ дааһан эрхэнүүдые тодорхойлно гээшэ. Республикын газар дээрэхи эмхинүүд, предприятинууд болон эмхи зургаануудые сэхэ хүтэлбэрилхэ эрхэтэй союзна албан зургаануудай тоое энэ тогтоол хизаарлана. Иимэ эрхэнүүд СССР-эй Оборонын министерствэдэ, СССР-эй КГБ-дэ, Зам харилсаанай, Хэлхээ холбооной, Энергетикын, тэрэ тоодо Атомна, Граждан авиациин, Далайн Флодой, союзна министерствэнүүдтэ үлөөгдэһэн байна.

РСФСР-эй КГБ эмхидхэхэ тухай, тамуужанай алба болон республиканска банкын системэ байгуулха тухай асуудал хаража үзэхыень Россин Верховно Соведтэ съезд даалгаа.

Энэ документтэй зохилдуулан, республикын парламент шэнэ Союзна хэлсээнэй үндэһэ һууринуудые бэлдэхэ талаар парламентнууд хоорондын зүбшэлгэнүүдые үнгэргэхэ үүсхэлтэйгээр союзна республикануудай Верховно Соведүүдтэ хандаха юм. Энээнтэй хамта Россин правительство адли тэгшэ эрхын үндэһөөр бүхы союзна республикануудтай экономическа, худалдаа наймаанай болон бусад асуудалнуудай талаар хэлсээнүүдые баталжа эхилхэ ёһотой.

Арадай депутадуудай съезд олонхиинь дуугаар энэ тогтоол баталан абаба.

...Съездын зүблэхэ зүйл дүүрэбэ. РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ **Б. Н. Ельцин** түгэсхэлэй үгэ хэлэһэн байна.

Бидэ хүдэлмэриеэ дүүргэбэбди, РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд түүхэдэ оробо гэжэ тэрэ хэлээ. Россида иимэ съезд үшөө болоогүй һэн гэжэ хэлээ һаам, депутадууд зүбшөөхэ байха. Тэрэ бидэнэй хүн бүхэнэй дурасхаалда, бүхы манай һунгагшадай, Россин бүхы арадай дурасхаалда мүр сараа үлөөхэ байха.

Бидэ бултадаа сэдьхэлээ зарим тэды ханаагүй байжа болохобди, бидэ бүри ашаг үрэтэйгөөр хүдэлжэ шадаха байгаабди. Съездын хүдэлмэриие сэгнэхэдээ, тэрээн дотор мүнөө Россида хүгжэжэ байгаа ябуулганууд элирхэйлэгдээ гэжэ тэмдэглэхэ ушартай. Тэдэнэй дундаһаа гол шухалань гэхэдэ, манай һунгагшадай һанал бодолой, найдал хүлеэлгын улам эршэдэжэ байһые элирхэйлһэн ушар болоно. «Съездын урда тээшье, съездын үедэшье Россин арадуудай амисхал, зоримгойгоор хүдэлхэ, үрэ дүнгүүдые түйлаха гэһэн тэдэнэй хүсэл мэдэрэгдэдэг байгаа. Гигант болохо Росси һэрижэ байна гэжэ бидэ бултадаа ойлгоо гээшэбди. Хубилган шэнэдхэлгын жэлнүүдтэ анха түрүүшынхиеэ манай съезд шэнги иимэ ехэ түлөөлэлгэтэ хуралдаан дээрэ элдэб янзын политическэ урасхалнуудай, үзэл сурталай шэглэлнүүдэй, хараа бодолнуудай баян үнгэнүүдэй түлөөлэгдэһэниинь оршон байдалай шэнэ ушар болоно. Радикальна бодолтой депутадууд, бүри нэмдуу тала баригшадай түлөөлэгшэд өөр тухайгаа эрид шангаар мэдүүлээ. Партийнабэшэ депутадуудай болон шажан мүргэлэй ажал ябуулагшадай үгэнүүд бүри тодоор соностоо. Ёһо гурим һажаажа бэшэ, харин ажабайдал өөрөө бэе бэедээ хүнгэлтэ хэнгүй байжа болохогүй гэһэн эрхэ байдалда бидэниие оруулаа ха юм. Тиихэдээ аппарадай хүдэлмэрезр мүндэлһэн бэшэ, харин өөһэдэйнь депутадуудай зобожо олоһон бодото зүбшэлнүүд байгаа гээшэ. Бүхы юумэ хэжэ шадаашьегүй һаа, бидэ ехэ юумэ түйлаабди гэжэ һананаб. Энэ дүй дүршэлөө саашадань баяжуулха гэшэ бидэндэ тон шухала болоно.

Элдэб хараа бодолнуудые эблэрүүлхын тула съезд дээрэ шэнэ онол арга—зүблэрэлгын комисси байгуулагдаһан байха юм. Кандидатурануудые дэбжүүлхэдээ, олоной дундаһаа шэлэхэ гол ёһые бидэ баталжа, хэрэглээ гээшэбди. Хэрбээ юрэнхылэн хэлэхэ болоо һаа, муудалдаха һанал бодол дабаха гэжэ оролдообди. Хэрбээ бэе бэеэ дууладаг, шагнадаг байгаа һаа, ямаршье зүришэлдөөтэ үенүүд, мухардаһан оршон байдал дабагдаха байна гэжэ съезд харуулаа. Бидэнэй дунда элдэб ондоо һанаа бодолнуудай байгаашье һаань, бидэниие ниитэ юумэн—Россин гүрэнэй арадуудай аша туһанууд нэгэдүүлнэ ха юм.

Съезд дээрэ бодотоор үзэгдэһэн имагтал элдэб һанал бодолнууд ашаг үрэтэй хүдэлмэриин эшэ үндэһэн боложо үгөө. Депутат бүхэн, бүлэг бүхэн ходоодоо юумэ бэдэрдэг, үсэд шанга ажал хэдэг, ондоогоор хэлэбэл, үрдилдөөнэй, мүрысөөнэй оршон байдалда ажалаа хэдэг байгаа гээшэ. Гансал энээнһээ ёһотой хүсэн түгэс политика мүндэлжэ болохо байна бшуу. Имагтал иимэ шанга, зохёохы оршон байдалда политическэ нээлтэнүүд, ойлгомжонууд олдохо аргатай болоно бшуу. Имагтал эндэ бүхы илгаануудые хараада абаха, алдуу, эндүүнүүдые гаргахагүй аргатай биидэ болонобди.

Үшөө ехэ юумэндэ һураха ёһотойбди гэжэ съездын ябаса харуулаа гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Заримдаа тэсэбэри, политическэ болбосорол дутадаг байгаа. Бидэ депутадай абари зангай талаар үшөөл хүсэд болбосороогүй байнабди. Заримдаа шаг шууяа гаргаха ябадал үзэгдэдэг байгаа. Бидэнэй хүн бүхэн, түрүүлэгшые оруулалсан, өөрыгөө шүүмжэлхы ёһоор өөртөө хандадаг байха ёһотой. Бидэ бултадаа ёһотой соёл болбосоролтой политикада түрүүшынгээ алхамуудые хэжэ байнабди гэжэ тоолоноб. Өөрынгөө политическэ мэргэжэл дээшэлүүлхын тула бидэ бүхы арга боломжонуудые хэрэглэхэ ёһотойбди.

Манай съездын эгээл дээдэ түйлалта гэхэдэ, Россин бэеэ даанги байдал тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгэ, мүн Росси болон түбэй хоорондохи эрхэ, уялгануудые амяарлалга тухай тогтоол баталалга болоо гэхэдэм, таанад бултадаа зүбшөөхэ байхат гэжэ найданаб гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Зүблэхэ зүйлдэ Россин гүрэнэй бэеэ даанги байдал тухай Деклараци тушаа асуудалые оруулхадаа, депутадуудай бүрин гүйсэд нэгэ һаналтай байһаниинь хүлеэгдээгүй ушар болоо. Нилээд шанга үгэ буляалдаагын эсэстэ Деклараци абтаһан байна. Тэрэнэй удхань ямар бэ? Россин бүхы арадуудай хүсэл бодол элирхэйлэн, республикын засагай дээдын зургаан иижэ соносхоо: Россин Федераци хадаа СССР-эй бүридэл соо бэеэ даанги, дулдыданги бэшэ республика мүн болоно. Россинхидай һунгаһан арадай депутадуудай съезд, Россин Верховно Совет, ондоо хэншье бэшэ,—республикадахи засагай дээдын зургаанууд мүн. Засагай ямар хубииень түбэй газарта үгэхэ хэрэгтэйб гэжэ тэдэ өөһэдөө мүнөөдэр тодорхойлоо бшуу.

РСФСР болон бусад союзна республикануудай хоорондохи сэхэ, адли тэгшэ эрхэтэй харилсаануудай гуримые хуулиин ёһоор тогтоохо талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ болоно. Энэ замаар дабшахадаа, бидэ республиканууд хоорондын холбоонуудые горитойгоор һайжаруулжа, баяжуулжа шадаха, түбэй газарые тэдээндэ таарахагүй зууршалхы уялгануудһаа сүлөөлхэ аргатай болохобди. Энэмнай гансашье Россида бэшэ, бүхы Союзай ерээдүйдэ онсо шухала удхатай байна ха юм.

Бүхы асуудалнуудые шиидхэжэ шадаагүйбди, тиигэбэшье хүдэлмэриимнай зарим тэды удаараа гэжэ үгэ хэлэгшэ хэлэһэн байна. Ондоо байхашье аргань үгы байгаа ха. Түрүүшын үдэр аппарадай баадхаһан зүблэхэ зүйлые эбдэжэ шадагдаа, тэрэ горитойгоор үргэдхэгдөө. Депутадууд съезд дээрэ юрын лэ һунгагшад шэнги байгаагүй. Бидэ, депутадуудай, үгэеэ ойлголсохо, тэрэнэй үндэһөөр бодото нэгэдэлгын политика зохёожо боломоор олон асуудалнууд бии гэжэ съезд харуулаа. Бүлэгүүдэй, блогуудай, партийна хүсэлэнгүүдһээ манай депутадуудай бүридэлэй дээшэ гаража, эгээл шиидхэхы үедэ түүхын харюусалгын хэмжээндэ гаража шадаха байһаниинь Түрүүлэгшэ байһан намда илангаяа шухала, үнэтэй байна бшуу.

Съезд дээрэ республикын засагай шэнэ зургаанууд бүридүүлэгдэһэн байна. Тэдэмнай хүдэлмэриеэ эхилэнхэй. Россин политигуудай шэнэ толотомо бүлэг бии болоо. Тэдэнэй ямар хараа бодолтой байһанһаань дулдыдангүй, манай үнэтэ капитал, национальна баялиг мэтээр тэдээндэ бидэ хандаха ёһотойбди.

Бидэнэй заримашуулай хоорондохи харилсаануудта байжа болохо ,байһаншье бүхы хубиин юумые орхихо хэрэгтэй гэжэ тоолоноб гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Россин хуби заяае шиидхэлгэ бидэндэ найдагдаа гэжэ бидэ минутыншье туршада мартаха ёһогүйбди. Хүн бүхэндэ нэрэтэй түрэтэй хэрэг олдохо. Ерээдүйн аша туһада бидэнэй хүн бүхэн өөрынгөө бэлиг шадабари бэелүүлжэ шадаха ёһотой. Бидэ Россие шэнэлэлгын ябуулгануудта бүри ехэ эршэ олгохо арга боломжотой байнабди, энэ түүхэтэ арга боломжоёо алдаха бидэ эрхэгүйбди гэжэ мэдүүлхэ бүхы үндэһэ баримта маанадта бии гэжэ һананаб.

Энээнэй һүүлээр съезд дүүрээ гэжэ соносхогдобо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилһэн … тухай дурасхаал ёһолжо, … рээндэ хабаадагшад Кремлиин ханын хажуудахи Танигдаагүй солдадай хүүр дээрэ венок та…биһан байна.

* * *

Россин Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд дүүрэб… Гэрэнэй дүнгүүд ажалша коллективүүдтэ, һунгагшадай дунда, тэрэнэй хүдэлмэриин… эдэбхитэйгээр хабаадагшадай дунда үшөө удаан саг соо зүбшэн хэлсэгдэхэ байха. Юуб гэхэдэ, ажалшадай 35 мянганһаа дээшэ бэшэгүүд, хандалганууд съездэ оробо… байна бшуу. Эдэ бүхы хан…далганууд хаража үзэгдэһэ… зохихо эмхинүүдтэ хүргэгд…

Съездын эршэтэ шанга хүдэлмэриин 28 үдэрэй туршада… хи арадай һунгамалнуудай ажал хэрэгүүд тухай гүйс… дүүрэнээр хөөрэхые журна…листнууд оролдоһон бай… Энэ хуралдаан дээрэ олон… мэдээсэл тараадаг совет бо…лон гадаадын хэрэгсэлнүүдэй… мянга шахуу түлөөлэгшэд …дэлһэн юм. Тэдэнэй дунда ТАСС-ай парламентска корреспондентнүүд И. Векслер, … Железнов, А. Малафеев, … Петренко, А. Петровский, … Петруня, В. Саклаков, … Сульдин, А. Филатов, В. Ш…стаков, В. Яшин. Тэдэ съездын элдэб шатануудта тэрэнэй хүдэлмэри тухай репортажнуудые хэһэн байна.

(ТАСС)

Совет орон дотор

ТБИЛИСИ. Ниитын шэнэ эмхи байгуулагшад «Түрэл гаралнууд» гэжэ тэрэниие нэрлээ юм. Хариин оронуудта ажаһуудаг грузинууд тухай хэлэгдэнэ. США-да, ФРГ-дэ, Франциида, Канадада, Австрида грузинууд ажаһуудаг. Тэдэнэй олониинь, илангаяа залуу үеын хүнүүд түрэлхи хэлэеэ мэдэдэггүй юм. Шэнэ эмхи грузин нүүдэлшэдэй үхибүүдые түрэлхи хэлэндэнь һургахын тула даажа абаха, хүүгэдэй сэадуудые, библиотекэнүүдые, национальна хатарай ба дуунуудай, спортын зүйлнүүдэй кружогуудые, грузин угай бизнесменүүдтэй хамтын предприятинуудые байгуулха юм.

ДНЕПРОПЕТРОВСК. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ «Днепровский машиностроительный завод» үйлэдбэриин нэгэдэлэй коллектив гахайн комплекс барижа, Новомосковско районой «Орельский» колхоздо болзоргүйгөөр хэрэглэхээр дамжуулаа һэн. Тиигэжэ предприятиин ажалшадые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр һайнаар хангахын тула бүхы эрхэ нүхэсэл байгуулһан байгаа. Булта 8 корпусуудынь мүнөөнэй түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. 5 мянган толгой гахайда 10-һаа үлүүтэйхэн минута соо тэжээл тараагдана.

МОСКВА. Ниислэлэй Бауманай нэрэмжэтэ трамвайна деподо хоёр шэнэ вагон бии болонхой. Чехословакиин Татра-Смихов заводһоо асарагдаһан эдэ трамвайнууд шэмэглэлгын ба техническэ талаараа бусад трамвайнуудһаа тон ондоо юм. Иимэ трамвай час соо 70 километр ябаха аргатай. 1992 ондо ниислэлэй үйлсэнүүдээр иимэ трамвайнууд ябажа эхилхэ ёһотой. Мүнөө тэдэнэр туршагдажа байна гээшэ.

МОГИЛЕВКО (Хабаровска хизаар). Эндэхи Веринскэ совхоздо үнгэргэгдэһэн выставкэ-ярмаркагай айлшад «булад хүлэгөөр» бэшэ, харин ёһотой, амиды морёор һонирхоно. Нютагай мэргэжэлтэд үүлтэртэ адуу үсхэбэрилжэ эхилэнхэй. Ородой ба Орловско хатарша үүлтэрэй дааганууудаар худалдан абагшад ехээр һонирхоно. Өөһэдын адуун һүрэгтэй болохын тула нютагай ажахынуудай, мүн тэрэшэлэн Примориин, Шэтын областиин малшад тэдэниие худалдажа абана. Фермернүүд ба арендаторнууд газаахи ажалда хэрэглэхын тула моридые худалдажа абана. Мориной тоног баһал худалдагдана.

МЦЕНСК (Орловско область). Эндэ баригдажа эхилһэн заводой түрүүшын ээлжээн нэгэ дахин хэрэглэгдэхэ 130 миллион шприц жэлдэ үйлэдбэрилхэ ёһотой юм. Орондоо тон хэрэгтэй тус предприятиин барилгые түргэдхэхын тула хүсэд баригдаагүй спиртын заводой корпусые хэрэглэхэ шиидхэбэри абтанхай. Уфагай ба Киевэй проект зохёогшодтой хамтаржа, «Орелстрой» нэгэдэлэй коллектив хүдэлнэ.

КАЗАНЬ. Татаарай республикын хүдөө нютагуудта «Ветеран» гэһэн 130 гаран таһагууд болон магазинууд нээгдэнхэй. 40 мянга гаран Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадые, сэрэгшэд - интернационалистнуудые, хүдөөгэй ажал хэжэ шадахагүй ганса бэе хүнүүдые тэдэнэр хангана. Харин магазинуудгүй багахан һууринууд, тосхонуудта районуудай хэрэглэгшэдэй бүлгэмүүд … дөөгэй ветерануудта хомор эдеэ хоолой зүйлнүүдые … промышленна эд бараа … дахын тула автолавкануудые эльгээдэг юм.

Татаарай АССР-эй дайнай ба ажалай ветерануудай республиканска соведэй эдэбхи үүсхэлээр республикын хот городуудта иимэ магазинууд үнидэ нээгдэһэн байгаа.

Ахын районой 50 жэлэй ойдо

АЛТАН ОЙН БОГОҺО ДЭЭРЭ

лаа хизаарлана гэсэш. Сэбшалан нютагай ургаса дээшэлүүлхын тула районойнгоо ажахы бүхэнэй тусхай хэмжээнүүдые абахаар хараалнабди. Жэшээлхэдэ, малшадта, подрядта — оройһон коллективүүдтэ, арендаторнуудта газар таряаланһын хубаажа үгөөд, хайшаншье гэжэ һаань, ургасаа дээшэлүүлжэ, газар байһан адуу малаа тэжээлээр хүсэд хангаг гэжэ найдадаг байхадамнай, байдал тад ондоо болохо зэргэтэй. Тиин 1995 ондо мяха үйлэдбэрилгэмнай 959,8 тонноһоо, һүн—642,6 тонноһоо, ноһон 22,5 тонноһоо хүргэгдэхөөр хараалагдана.

Гүйсэдкомойнгоо ажал ябуулгын гол зорилгонуудай нэгэн Эдеэ хоолой программа болоно. Районойнгоо нимэ программа дүүргэхын тулада эдеэ хоол шанаржуулхан гэрэгдаг предприятинуудые бии болгохомнай. Жэшээлхэдэ, һү шанаржуулха, мал үсэлхэ пунктнүүдые түрүүшын ээлжэндэ эшэглэгдэ оруулха ёһотойбди. Тиихэдэ 1991—1992 онуудта колбасха цехтэй болохо һанаан бии.

Хубиин ажахынуудые хүгжөөлгэ Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэмнай айхабтар ехээр нүлөөлхэ. Иимэ зорилготойгоор үмсэдэ жэл бүри 40 толгой тугал, 20 хурган, 40 унаган худалдагдахаар хараалагдана. Тэрэнэй хажуугаар хубиин ажахы эрхилэгшэдэй бүхы эрилтэ хэрэгтэмжые хангаха шухала.

Эдеэ хоол элбэг болгохо хэрэгтэмнай ан амитадай мяха бэлэдхэлгэ, дайдын хэшэ — һархаг, һамар, жэмэс гэхэ мэтэые суглуулга ехэ удха шанартай байна. Энээгээр мүнөө хэншье һонирхоногүй бшуу.

Һүн тухай. Һүүлэй үедэ манай район гүрэндэ 420 тонно һү худалдаа. Мал ажал эрхилдэг район аад, зохоо сагаан эдеэгээр хүсэд хангажа шадахагүймнай муу байна. Тоһо, жэшээнь, хүршэ Түнхэнэйн-гөө районһоо асаржа эдинэбди.

Хэды тиигэбэшье, зохоо эдеэ хоолоор хангалгаа XIII табан жэлдэ һайжаруулха арга боломжо манда бии гэжэ байнаб. Овощ хадгалха газар ганса аймагай түбтэ бэшэ, мүн бүхы колхозуудта, дунда һургуулинууд болон хүүгэдэй садуудта бии болгохо шухала. Тиихэдэ теплицэнүүдые барихаа бэлэйбди. Районойнгоо материально-техническэ һуури бэхижүүлхэ, транспортын ажал һайжаруулха, мэргэжэл түгэс кадрнуудаар хангаха зэргэтэйбди.

Байгша ондо Орлигтомнай столово, эд барааной магазин, бэлэдхэлэй контор баригдаха. Харин хойто жэлдэ районой кондитерско, алкогольгүй ундаанай цехүүд, холодильник гэхэ мэтэ баригдаха. Тиихэдэ нэгэ һалин сагта шэнэ пекарни, эдеэ хоолой магазин, хүдөө һууринуудта эдеэ хоолой складуудай магазинуудые баряагүйдэмнай, эдеэ хоолой асуудал шиидхэгдэхэ бодото нүлөөн үзүүлэгдэхэгүй байна.

Сааашань хэлэхэдэ, гэр байрын асуудал эгээл ороо хүрсэ асуудалнуудай нэгэн болоод байна. Шэнэ байрануудай хэдэн бодожо байһабди, хубиин гэрнүүдые баригша эдэбхижүүлэлгэдэмнай, индустриальна баригша эмхидхэлгүйдэмнай, энэ асуудал бүтээр шиидхэгдэхэгүй янзатай.

Гэхэтэй хамта бага һууринтосхонуудые һэргээн хүгжөөхэ талаар мүн лэ горитой хүдэлмэри хэхээр хараалнабди. Хүүгэдэй саад, фельдшерскэ пункт, амбулатори гэхэ мэтые бариха газарнууд бии.

Аймагай түб һууриндахи олон гэр байранууд хуушаржа үмхирһэн тула капитальна заһабарилгада ороходо болонхой. Гэр байрын-коммунальна ажахын үйлэдбэриин управлени тэдэнээ мүнөө өөһэдынгөө хүсөөр заһабарилжа эхилбэ. Хэрбээ тус управлениингээ материально-техническэ үндэһэ һуурие бэхижүүлжэ шадаа һаамнай, капитальна заһабарилгын хэмжээн нилээд ехэ болохо ёһотой даа. Райондомнай байгуулагдаһан «Х а н и бэрисаан» гэжэ нэрэтэй гэр байрын кооператив Орлигойнгоо түб гудамжануудые асфальтаар хушажа байна.

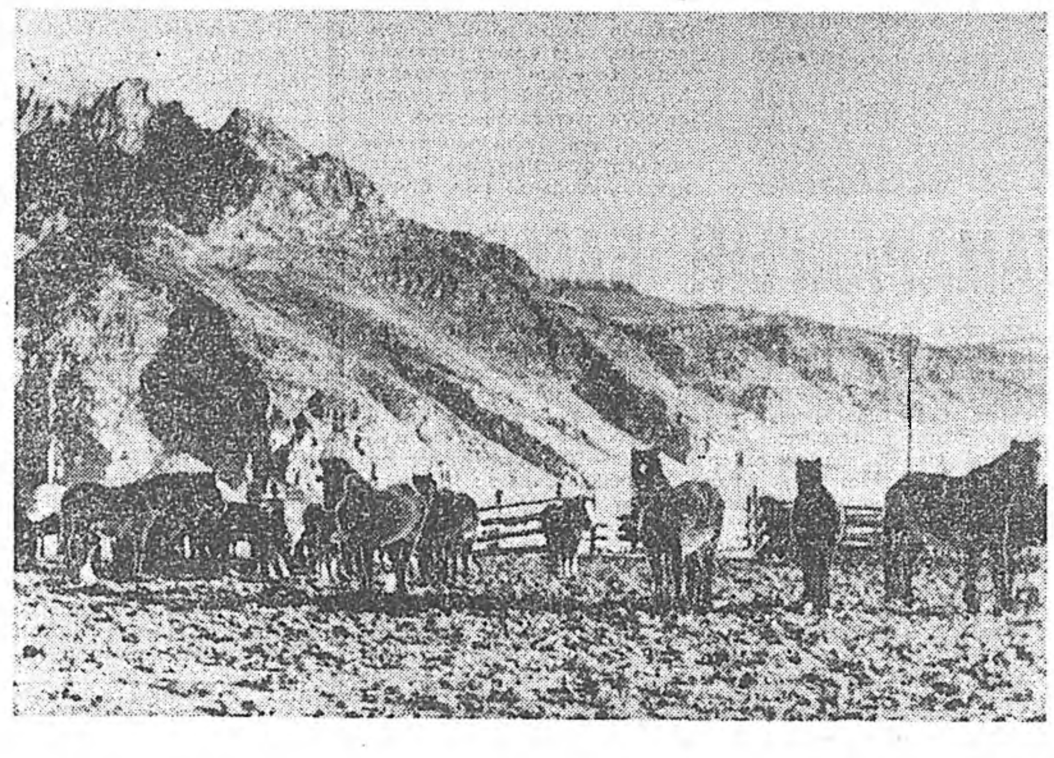
Манай Аха нютаг хүрэжэ ерэхэ гээшэ нэгэ бишыхан баатаршалга гарганһаа дутуугүй юм. Байгша оной нэмэрһээ Л-410 маркын самолёт ниидэдэг болохоор түсэблэгдэнхэй гээшэ. Харин тэрээнһээ у р д а «Аха» аэропорт дээрэ түлишэ-тоһодолгын материалай склад бариха шухала юм. Тиихэдэ самолёдой ниидэжэ шадахагүй үедэ Орлиг—Хэрэн—Орлиг гэһэн маршрутдай автобус ябуулха һанаан бии. Автобусын бии юм.

Элүүрые хамгаалха хүгжөөхэ талаар урдамнай горитой зорилгонууд табигданхай. Районой түбэй больницын материальна үндэһэ һуурии түрюр. Хүүгэдые эргалха отделени бариха, котельно шэнэдхэн заһабарилха шухала. Больницадамнай врач-гинекологи, акушернууд дутана.

Сааашань хэлэхэдэ, манай районой байгаалиин баялигтай таһаршагүй холбоотой бүлэг асуудалнууд бии юм. Зүүн Сибириин Граждан авиациин управлениин түлөөлэгшэдтэй һая манда ерэжэ, үзэсхэлэн һайхан Байгаалиин Шумеаг гэжэ амаралтын газарта 50 хүнэй һууритай пансионат барюулыт гэжэ гуйгаа. 50-найнь 10 һуури Ахын районой ажахынуудта дурадхагдаад байха. Тиин гүйсэдкомойнгоо зүгһөө бидэ Шумеагай эм домто аршаан ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ талаар тусхай комисси байгуулбабди.

Эрдэмтэдые, геологуудые болон бусад мэргэжэлтэдые комиссиингаа хүдэлмэридэ хабаадуулха, байгаалиингаа сэгнэшэгүй үнэтэ баялигуудые хайшан гэжэ зүбөөр хэрэглэхэ тухайгаа зүбшэлдэг байхабди. Саашада регионально ажахын тоосоондо ороходомнай, нютагай промышленностиие хүгжөөхэ хэрэгтэмнай эдэ бүхы харилсаа холбоон хэрэгтэй байха. Иимэрхүү байдалтайгаар Аха нютагаархан июлиин 7—8-да районойнгоо 50 жэлэй ойн баярые угтахаяа бэлэдхэл хэжэ байна.

В. МОНГОЛОВ,
Ахын арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хадата Ахын адуу мори.

Ёнгорбойн һургуулиин

60 жэлэй ой гүйсэбэ

БАЯР ЁҺОЛОЛ БОЛОБО

Урин дулаан хабарай хаба шадалаа харуулжа, үргы сэсэгүүдэй хангалтажа байһан сэнгүү һайхан үе саг. Дулаан оронһоо бусажа ерэһэн дуушуу шубуудай хонгёо дуун нютаг дайдаар жэргэнэ.

Май һарын хуушаар Захааминай аймагай Енгорбойн һургуули нээгдэһээр 60 жэлэйнгээ ой баярлалдаар тэмдэглэбэ.

Һургуулиин хорёо соо һайндэрөөр хубсаһалһан хүн зон олоороо сугларба. Тэдэнэй дунда энэ һургуулида һураад, үни хада дүүргэһэн напатай хүнүүд, орден, медальнуудаа яларуулһан дайнай ба ажалай ветерануд, уряагаар ерэһэн айлшад, аймагай болон совхозой түлөөлэгшэд, һургуулиин һурагшад олоор харагдаха юм.

Һургуулиин байшангай үүдэ нээжэ ороходо, хананuудтань урaн һайханаар бүтээһэн зурагууд, самбарнууд үлгөөтэй харагдана. Тэндэ буряад хубсаһатай, улаан залаатай мөлгайтай эдир хүбүүн басаган хоёр баруун гарайнгаа альга дэлгээжэ, ерэгшэдые налархайгаар угтажа, миһэрэлдэн байһаар зураатай байна.

Тэрэнэй хажуудань зэргэлээд, бүхэли ханаар дүүрэн ууҗам салуу байгаалиин зураг байна. Тэндэ Захааминай үндэр хада уулануд, үдхэн ой тайга, элдэб янзын ангууд, шубууд харагдана.

Хонгёо хурса хүгжэм зэдэлжэ, буряад дуунуудай ирагуу һайхан аялга сугларһан хүн зоной сэдьхэл зүрхые урма баяраар халяана.

Енгорбойн һургуулиин буряад хэлэнэй багша М. Ц. Доржиев сугларһан олон зондо, айлшадта, һурагшадта хандажа, 60 жэлэй ойн һайндэрөөр амаршалаад, тус һургуулиие дүүргэһэн, мүнөө һуража байһан һурагшадые баярай жагсаалда байхыень уряалан хэлэбэ. Тиигэжэ аяар холын 30-аад онуудаар һургуулида һураһан буурал толгойтой хүнүүд эгээн түрүүн жагсаалда гараба. Тэдэнэй хойноһоо дайнай жэлнүүдэй һүүлдэ һургуули дүүргэһэн хүнүүд, тиигээд мүнөө үедэ һуража байһан эдир залуу үетэн жэрылдэбэ.

Һургуулиин директор Г. Л. Доржиев багшанарай ба шабинарайнгаа зүгһөө сугларагшадые халуунаар амаршалаад, һургуулиин байшангай урда хажуугаар түхеэрэгдэһэн һандалинууд дээгүүр һууринуудаа эзэлхыень дурадхаба. Һүүлээрнь һургуулиингаа түүхэ ба ажал хүдэлмэри тухай тобшо тэмдэглэл хэлэбэ.

Енгорбойн һургуулиин байшан 1928 ондо баригдаа һэн. Энэ һургуулиие барюулхын түлөө нютагай сомоной Зүблэлэй түрүүлэгшэ байһан Дылыков Лубсан ехэ оролдолго гаргаа һэн. 1930 ондо һургуулиин хажууда зэргэлээд хүүгэдэй шэнэ байра баригдажа дүүрээ. Тиигэжэ нютагтамнай дүрбэн жэлэй һургуули нээгдэһэн байгаа. Тэрэ үедэ һургуулиин һуралсалые монгол хэлэн дээрэ хуушан монгол үзэг бэшэг хэрэглэжэ ябуулдаг һэн.

Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо А. И. Шадаев һургуулиин түрүүшын директорээр 3 жэл соо—1928 онһоо 1931 он хүрэтэр ажаллаһан байгаа.

Түрүүшын багшанар П. С. Миронов, Д-Д. Дугаржабон, Ашатуев, Бадашкеев, Хажеев, Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багша Д-Д. Дамшеева гэгшэд ажаллаа.

КПСС-эй гэшүүн, дайнай ветеран Д. Б. Бальжанов, Е. Ч. Жамсаранова, В. Б. Ламаев, Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багша, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник А. И. Айдаева, Г. Д. Шойдонов гэгшэд элдэб жэлнүүдтэ һургуулиин директорнүүдээр хүдэлөө.

1949—50 онуудай һуралсалай жэлдэ 5-дахи класс нээгдэжэ, долоон жэлэй һургуули болоһон юм. Харин 1960 ондо найман жэлэй, 1987 ондо юһэн жэлэй һургуули болобо.

60 жэлэй хугасаа соо Енгорбойн һургуули 1345 һурагшадые һургажа, хүмүүжүүлжэ гаргаһан түүхэтэй. Тэдэнэй дунда багшанар, эмшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, инженернүүд, жолоошод, малшад ажаллажа байдаг.

1941 ондо дайнай эхилхэдэ, һургуулиие дүүргэгшэд гартаа буу барижа, Эхэ ороноо хамгаалалсаһан алдартай. 1930—31 онуудта һураһан Г. Ц. Дашеев дайнай ба ажалай ветеран, Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай, Ажалай Алдар Солын орденуудаар шагнагдаһан юм. Д. Ц. Батуев Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай хоёрдохи шатын орденоор, «Шэн зоригой түлөө», «Венэ хотые абаһанай түлөө», «Будапешт хотые абаһанай түлөө» медальнуудаар шагнагдаһан байна. 1935 ондо һургуулиие дүүргэһэн Б. Л. Шагдаров Брянска фронтдо, һүүлээрнь Манжуурта дайсантай тулалдаа. Дайнай һүүлдэ нютагаа бусажа ерээд, багшаар, колхозой түрүүлэгшээр, аймагай Зүблэлэй бэшээшээр ажаллаһан юм.

Түрүүн һургуулиие дүүргэгшэд О. Н. Никифоров, Д. Б. Дагбаев болон бусад олон хүнүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсаад, дайнай ба ажалай ветеранууд болоһон байна.

һургуулиие дүүргэһэн олон хүнүүд мүнөө багшын мэргэжэлтэй болоод аймагайнгаа һургуулинуудта ажаллаад. Жэшээлбэл, З. Ч. Батуева, Е. Ц. Будаева, А. П. Федорова, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник М. Д. Лубсанова, О. Ц. Доржиева, А. М. Дашеева, Н. Г. Цыреторова, Ч. Д. Батуев, М. Ц. Доржиев ба бусад олониие нэрлэжэ болоно.

Нүхэр Г. Л. Доржиев үгөө түгсэхэдэ һургуулиингаа болон багшанарай мүнөө үеын зорилгонууд тухай хэлэбэ:

— Мүнөө һургуулидамнай хамтадаа 178 шабинар эрдэм ном шудалжа байдаг. Тэдэниие эрдэмтэй 24 багшанар тэдэниие хүмүүжүүлжэ, һургажа байна. Тиихэдээ хүмүүжүүлгын ба һуралсалай ажал хүдэлмэриие зохёон һайжаруулха арга бэдэрдэг. Түрэл арадайнгаа ёһо заншалые, һургаал заабариие дахин шэнээр һэргээжэ, һурагшадай буряад арад зонойнгоо түүхэ домогые, түрэл гарбалаа, түрэлхи хэлээ һайнаар мэдэжэ абахын тула гол анхаралаа хандуулдаг, элдэб шэнэ онол аргануудые хэрэглэжэ, юрын бэшэ, онсо илгаатай хэшээлнүүдые багшанар доро дороо үнгэргэжэ байдаг юм.

Манай һургуулиин гол зорилгонуудай нэгэн гэхэдэ, һурагшадые түрэл байгаалидаа, нютаг нугадаа, түрэлхидэйнгээ хэжэ байһан ажал хүдэлмэридэ халуун дуратайгаар хүмүүжүүлхэ шухала болоно. Энэ талаар һуралсалай эрхим һайн үндэһэ һуури байгуулжа эхилээбди. Һургуули совхоз хоёрой хоорондохи холбоо барисаан жэлһээ жэл бүри улам һайжаржа байдаг. Кабинедүүд доторхи түхеэрэлгэнүүдые, һуралсалай харуулан ойлгууламжын хэрэгсэлнүүдые худалдажа абахадамнай нютагаймнай совхоз саг үргэлжэ туһа хүргэдэг юм.

Зунайнгаа амаралтада ухибүүд шэнээр байгуулагдаһан ажалай ба амаралтын лагерьта байдаг. Һургуулиингаа туршалгын талмай дээрэ элдэб олон тарималнуудые ургуулжа, баян ургаса хуряадаг. Мүн баһа түрэл совхоздоо туһалжа, огородой эдеэ, түмһэтэ ургамалнуудые ургуулдаг, үбһэ хуряалгада хабаадалсадаг.

Манай һургуулиие дүүргэжэ гараһан хүнүүд элдэб олон мэргэжэл шэлэжэ абаад, ажахын бүхы һалбаринуудта амжалтатай һайнаар ажаллажа байдаг. Түрүүшын жэлнүүдтэ һургуули дүүргэһэн Ч. З. Жалсанов Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багша, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник, Ленинград хотын хүндэтэ эрхэтэн, олон жэлдэ һургуулинуудта ажаллаад, наһанайнгаа амаралтада гаранхай. Б. А. Батуев Буряадай АССР-эй габьяата малшан юм, Ажалай Улаан Тугай орденоор, ВДНХ-гай алтан медаляар шагнагданхай. 1929—30 онуудта һураһан Д. Ж. Жалсанова колхозой нарин тоологшоор, 1959 онһоо хойшо сомоной Зүблэлэй бэшээшээр ажаллаад, наһанайнгаа амаралтада байна.

1938 ондо һургуули дүүргэһэн Ц. С. Доржиева ажалай ветеран, Г. Д. Баиров хада уулые шэнжэлэгшэ мэргэжэлтэн байһанаа Джидакомбинатай директор боложо, амжалтатай һайнаар ажаллаһан юм. Октябриин Революциин ба Ажалай Улаан Тугай орденуудаар шагнагдаһан байна.

Буряадай АССР-эй габьяата малшад: А. Б. Жамсуева—түрүү һаалишан, Г. Ц. Доржиева —Баарайн һүнэй фермые эрхилэгшэ, И. А. Лыгденов— Уляаһатын һүнэй фермые эрхилэгшэ — ехэхэн амжалтануудые туйладаг юм.

Нютагайнгаа хүн зоной ажалша бэрхэ, һайхан ёһо заншалые, түрүү хүсэл эрмэлзэлые улам саашань бадаруулжа, залуу үетэниие сэхэ сэбэр сэдьхэлтэйгээр, ажалша бэрхээр хүмүүжүүлхэ нангин зорилготойгоор ажаллажа байна.

Тэрэнэй һүүлээр партиин Захааминай райкомой хоёрдохи секретарь Б. Б. Гомбоев хүүгэдые хүмүүжүүлхэ ажал хүдэлмэридөө эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаһан багшанарта Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ бэлэгүүдые барюулба. Багшанар В. Д. Бадмаева, Т. Б. Очирова, В. Д. Бальжурова, Е. Ц. Цыбикова, С. С. Цыренова, Г. А. Батуев гэгшэд партиин райкомой грамотануудые абаба.

Ёнгорбойн совхозой парткомой секретарь А. Ц. Норбоев һургуулиингаа багшанарай ябуулжа байһан һуралсалай ба хүмүүжүүлгын ажал хүдэлмэриие дэмжэжэ, һурагшадай совхоздоо хүргэдэг аша туһые үндэрөөр сэгнэбэ. Саашадаа һургуули совхоз хоёрой хоорондохи холбоо барисаан улам бэхижэхэ гэжэ найдуулба.

Захааминай райОНО-гой эрхилэгшэ О. А. Батуева сугларһан айлшад, түрэлхид, багшанар болон һурагшадые амаршалба.

Тиигэжэ Енгорбойн һургуулиин 60 жэлэй ойдо зорюулһан баярай һайндэр түгэсэбэ. Һүүлээрнь Шара-Азаргын дундэ һургуулиин һурагшад гоё һайхан концерт харуулжа, тэндэ сугларагшадые хужарлуулба.

С-Ж. ЦЫРЕНОВ.

...НЭН СЭХЭ ...ХЭР ҺЭН...

Теэд дайнай газарта хара бэеэ хараад ябажа болодоггүй байһан гэээшэ. Тиимэ тула, зэргэлээд ябаһан нүхэдтөө туһалха гү, али заримдаа тэдэниие абаржа, өөрөө шархаташье, алуулхашье ушарнууд тохёолдодог байгаа ха юм даа.

— Тэрэгүйгөөр аргагүй һэн даа. Өөрөөшье тиимэ ушарнуудтай дайралдаха саг тохёолдодог һэн. Нүхэдөө аюулһаа холодуулжа үзэгдэһэншье байха,—гээд Даша-Нима хүнэй асуудалда үсөөхэн үгөөр харюусадаг һэн.

Тэрэ өөр тухайгаа һанаагааше зободоггүй, хөөрэдэгшье-гүй хүн бэлэй. Зүгөөр нүхэдөө дэмжэхэ, зондо туһалха гэжэ оролдодог байгаа. 1945 оной декабрь һарада сэрэгэй албанһаа табигдажа ерээд байхадааше, ажалда хүдэлхэдөөшье, түрэлхид болон зон тухай анхардаг, өөрынгөө даабарита ажалһаа гадна, хүнүүдэй хэрэг бүтээхэ гэжэ оролдодог юм һэн.

Даша-Нима Дамбаев дайнай һүүлээр Могойтодо районно радио-дамжуулгын редакциин харюусалгата редактораар хүдэлөө. 1947 оной хабар радиодамжуулгын редакциин усадхагдахада, соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулха районно таһагые даагшаар, тиин 1948 оной зун Могойтын районой усадхагдахада, намарынь Улаан-Үдэ ерэжэ, Буряад-Монголой гүрэнэй хэблэлдэ уран зураашаар хүдэлжэ эхилээ һэн. Тэндэ хүдэлжэ байхадаа, 1949 оной дууһадхаар партиин гэшүүндэ абтаа бэлэй. Тэрэ һүүлээрнь олохон жэлэй турша соо «Правда Бурятии» газетын редакцида хүдэлһэн байна.

Даша-Нима Дамбаевич Дамбаев дааһан ажалдаа, мүн ниитын хэрэгтэ онсо анхаралтайгаар хандадаг байһан тула, олондо хүндэтэй байгаа. Тиимэһээл ямаршье ажал хэрэгүүд гү, али хэмжээ ябуулганууд болог—тэрээндэ найдажа даалгадаг байһан юм. Тиихэдээ:

— Даша-Нима Дамбаевич найдамтай даа, һаадгүй һайнаар бүтээхэ,—гэлсэдэг бэлэй.

Теэд тэрэнэй хабаадаагүй ниитын хэрэг ябуулга хомор агша һэн. 1949 оной эхиндэ арадай сүүдэй заседателяар түрүүшынхеэ һунгагдаа һэн. Мүн партийна эмхиин секретаряаршье һунгагдаһан байха.

Нүхэр Дамбаев совет хэблэлдэ удаан саг соо аша габьяатайгаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө 1968 ондо «РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Мүнөө тэрэнэй хани нүхэр Дүгбэймэ Балданова, (Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай илалтые дүтэлүүлхын түлөө баһал хубитаяа оруулһан хүн юм), хүбүүниинь—Владимир Дашиевич,—Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, хүгжэмэй б а г ш а, мүн Светлана басаганиинь, Буряадай республиканска соёл-гэгээрэлэй училищиин багша— Даша-Нима нүхэрэймни нэрэ болон арюун һайхан дурасхаалые дээрэ үргэн абажа ябанхай.

АРСАЛАН ЖАМБАЛОН,
уран зохёолшо.

Хүдөөгэй библиотекэнүүдтэ бодото анхарал

НОМ—ХҮНЭЙ ХАНИ

Һүүлэй үедэ манай Хориин районой бага һууринуудай хүдөөгэй библиотекэнүүд урдаа табигдаһан зорилгонуудаа абьяастайгаар бэелүүлхэ талаар зарим тэды һайшаалтай алхамуудые хэжэ эхилээ. Энээн тушаань онсолон тэмдэглэмээр.

Краснопартизанска болон Дээдэ-Тайлсын, Санномысскын, Улаан-Одоной, Үдын сельскэ ба сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомуудай заседанинууд дээрэ харьяата газарнуудайнгаа бага һууринуудай библиотекэнүүдэй хүдэлмэриие үндэһөөрнь һайжаруулха тухай асуудал хаража. үзэһэн, зүбшэн хэлсэһэн, зониие соёлой талаар хангаха асуудалнуудые хубилган шэнэдхэлгын үе сагай эрилтэнүүдтэ харюусамаар болгохын тула таарамжатай хэмжээнүүдые абаһан байха юм.

Һүүлэй гурба-дүрбэн жэлэй хугасаада Ааланай, Майлын библиотекэнүүдэй байранууд ехэ һайнаар заһабарилагдаһан байна.

Дээдэ-Тайлсын совхозой хүтэлбэрилэгшэд Доодо-Гол гэжэ бага һууринайнгаа хүгжэн һалбарһан байдалтай болохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Эндэхи библиотекэ шэнэ байрада оронхой. Тэрэнь багахашье һаа, яһала таатай, һаруул зохид уншалгын залтай. Нютагай залуушуул ажалай һүүлээр эндэ сугларжа, шэнэ газетэ, журналнуудые, уншадаг, һони һонин номуудтай танилсадаг.

Үдын совхозой хүтэлбэрилэгшэд Баруун-Хасууртай, Баян-Гол гэжэ бага һууринуудайнгаа соёлой гуламтануудай байрануудые һэльбэн шэнэлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Һаяын үедэ Баян-Голой библиотекэ сагай эрилтэдэ харюусама байратай болохо юм гэжэ Үдын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. М. Машанов тээмэндэ мэдүүлээ һэн. Энэ нүхэрнай хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, олоной найдал бэелүүлхэ зэргэтэй.

Урзанда жэлдэ Буряадай АССР-эй Соёлой министерство болон М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэ «Бага һууринуудай хүдөөгэй эрхим библиотекэ» гэһэн харалга-конкурс эмхидхэһэн байха юм. Түрүү шанда хүртэхын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ манай Хориин районһоо найман коллектив хабаадалсаа юм. Тэдэнэй тоодо Анаа-Үртөөгэй, Ааланай, Ашангын, Буламай, Доодо-Голой, Баян-Голой, Хүлэй библиотекэнүүд хабаадалсаа юм.

Эдэ библиотекэнүүд үнгэрэгшэ жэлэй хугасаа соо нютаг нютагайнгаа 2561 хүниие хангаа гэхэ гү, али дүн хамтадаа 91.710 ном уншагшадта дамжуулан үгтэһэн байха юм.

Аалан, Булам, Ашанга, Доодо-Гол һууринуудай библиотекэнүүд түрэл буряад арадайнгаа элитэ уран зохёолшо Хоца Намсараевай 100 наһанай ойн баярта зорюулан, аргагүй ехэ хүдэлмэри ябуулһан байха юм.

Республикын бага һууринуудай библиотекэнүүдэй хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ хабаадалсагшадай дундаһаа конкурсын түрүү шанда Буламай хүдөөгэй библиотекэ хүртэһэн байна.

Библиотекые даагшаар Лидия Дырмеевна Гынденова хүдэлдэг юм. Тэрэ эрид 25 жэлэй саада тээ Красноярска хизаарай Канск хотын библиотечнэ техникум дүүргээд, нютагтаа хүдэлхөөр ерээ юм. Даажа абаһан ажалдаа ехэл ханамжатайгаар хандадаг.

Мүн Анаагайнгаа совхозой нэгэдэхи отделениин булта шахуу гүүртэ, отаранууд дээрэ нүүдэл библиотекэнүүдые бии болгонхой. Тэдэнэйнгээ номуудые саг үргэлжэ шэнэлжэ байдаг.

Совет болон Буряадайнгаа уран зохёолшодой шэнэ шэнэ бүтээлнүүд тухай нютагаархидтаа ходо дуулгажа байдаг заншалтай. Энэнь Лидия Дырмеевнагай хүдэлмэриин һайн талань боложо үгэнэ.

Конкурсдо шалгаран, түрүү һуури эзэлһэн Буламай библиотекэ Соёлой министерствын зүгһөө 500 түхэригэй мүнгэн шанда хүртөө юм. Тэрээгээрээ библиотекэдээ хэрэгтэй элдэб техническэ хэрэгсэлнүүдые худалдан абаха юм. Харин библиотекарь Л. Д. Гынденовада Владивосток хотоор аяншалаад ерэхэ туристическэ путёвко барюулагданхай. Мүнөө Буламай библиотекарь зунай холын бэлшээридэ ошожо, малшадта тусхай библиотекэнүүдые түхеэржэ үгөө. Тэдэнэйнь номууд 15 хоноод лэ шэнэлэгдэжэ байхаар хараалагдана.

Харалга-конкурсдо хабаадаһан библиотекэнүүдэй хүдэлмэринь бусадайхида орходоо ханамжатайгаар эмхидхэгдэн ябуулагданхай гээд хэлэхэдэ, алдуу болохогүй шэнгеэр һанагдана.

Т. АФАНАСЬЕВА,
Хориин районой библиотекэнүүдэй түбэй системын директорэй орлогшо.

ХИЛЫН САаНАҺАА · ТАСС · АПН ·

СОВЕТ - АМЕРИКАН КОНФЕРЕНЦИ

ВАШИНГТОН. 90-дэхи онуудта оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха талаар совет-американ конференци США-гай Кентукки штадай Лексингтон хотодо нээгдэбэ. Ерээдүй тухай анхарал оролдосотойгоор гэһэн уряа доро тэрэ үнгэрнэ. Тус хуралдаанай онсо шэнжэнь юуб гэбэл, залуу экологууд элитэ мэдээжэ эрдэмтэдтэй хамта конференциин хүдэлмэридэ хабаадана.

США-гай правительствын түлөөлэгшэ К. Гарриман Экологиин ба байгаалиин нөөсэ баялигуудые гамтайгаар ашаглалгын асуудалнуудай талаар СССР-эй Верховно Соведэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо А. Яблоков конференциие нээхэдээ, зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан асуудалнууд онсо шухала удха шанартай гэжэ тэмдэглээ.

Эрдэм ухаанай үндэһөөр байгаалиие аршалан хамгаалха, биологическа элдэб янзын юумэ сахиха, байгаали хэрэглэлгые хүтэлбэрилхэ, ниитын экологическа эрдэм мэдэсэ бүрилдүүлхэ, XXI зуун жэлдэ социально-экономическа хүгжэлтын хараа түсэбүүд — эдэ бүхы темэнүүдээр совет болон американ 80 мэргэжэлтэд энэ асуудалаар харилсаа холбоо тогтоохо дурадхалнуудые зохёохо байна.

СОЦИАЛИС ПАРТИ ИЛАБА

СОФИ. Арадай Ехэ суглаанда эндэ үнгэргэгдэжэ байһан һунгалта дээрэ Болгариин социалис парти илалта туйлаба. Түбэй һунгуулиин комиссиин тарааһан мэдээсэлэй ёһоор, дуугаа үгэлгын хоёр шатын дүнгүүдээр Болгариин социалис парти шэнэ парламентда 400 мандадһаа 211-ыень абаһан байгаа.

Демократическа хүсэнүүдэй оппозиционно холбоон 144 депутадай һуури абаба. Оронойн түүрэг ба мусульман үсөөнхиин түлөөлэгшэдтэ гол түлэб түшэглэдэг эрхэнүүд ба сүлөөнүүдэй түлөө хүдэлөөн парламентда 23 депутадтай юм. Болгариин Коммунис партитай хүтэлбэрилхы бүлэглэлдэ хэдэн 10 жэл соо орожо байһан Болгариин таряашадай арадай холбоон оройдоол 16 мандат абаба. Эсэгэ ороной холбоое оройдоол 2 депутат түлөөлхэ юм. Ажалай Эсэгэ ороной партиин болон социал-демократическа (марксистнууд бэшэ) партиин нэгэ-нэгэ түлөөлэгшэ, мүн дулдыданги бэшэ хоёр депутат парламентаринарай тоодо ороно.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ТАҺАЛДУУЛАГДАБА

НЬЮ-ЙОРК. Холбоото Штадууд болон Палестиные сүлөөлхэ эмхиин хоорондохи хөөрэлдөөнүүд үргэлжэлүүлэгдэхэ юм гэжэ этигэн найдажа байһанаа ООН-ой Генеральна секретарь Хавьер Перес де Куэльяр мэдүүлбэ. Энэ хөөрэлдөөе «зогсоохо» тухайдаа США-гай президент Джордж Буш гарагай дүрбэндэ мэдүүлһэн байгаа.

ООН-ой Генеральна секретарь гэшүүн-оронуудай правительствануудай шиидхэбэринүүдые хүндэлдэг юм гэжэ тэрэнэй тусхай түлөөлэгшэ Надя Юнес тэмдэглээ. Гэхэтэй хамта ООН хадаа хөөрэлдөөнүүдэй ашаар лэ амгалан тайбан байдал хангаха уялгатай эмхи болоно. США болон ООП-ой хоорондохи хөөрэлдөөнүүдые һэргээхэ гээшэ Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан тайбан байдал хангаха шухала зорилго болоно.

США болон ООП-ой хоорондохи сэхэ хөөрэлдөөнүүд жэл хахадай урда тээ Тунисто эхилээ һэн. Зүгөөр харата муухай һүйдхэлтэ һүүлэй ябуулганууд тай, тусхайлбал, Израильда эсэргүү добтолготой, Палестиные сүлөөлхэ фронтын майн 30-да Израильда эсэргүү добтолготой дашарамдуулан, эдэ асуудалнуудые шиидхэхын тула тэрэнэй бэелүүлжэ байһан алхамууд тухай ООП-ой хангалтагүй харюу абажа байһан дээрэһээ ООП-той США-гай түлөөлэгшэдэй холбоо барисаан таһалдуулагдаха байна гэжэ президент Буш Алабама штадай Хантсвиллдэ болоһон пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

КОМИТЕДЭЙ АЖАЛ ЯБУУЛГА ТУХАЙ

НЬЮ-ЙОРК. Эб найрамдал хамгаалгын совет комитедэй түрүүлэгшэ Генрих Боровик комитедэй ажал ябуулга тухай жэл бүриин элидхэлые ООН-ой Генеральна секретарь Хавьер Перес де Куэльяртэ барюулба.

Эндэ болоһон хөөрэлдөөнэй үедэ совет правительствода хабаагүй энэ ехэ эмхиин ООН-той харилсаа холбоое саашань үргэдхэлгын харгы замуудые зүбшэн хэлсэһэн байгаа.

ҺУНГАЛТЫН ХОЁРДОХИ ШАТА

СОФИ. НРБ-гэй Арадай Ехэ суглаанай һунгалтын хоёрдохи шатада бэлдэхэдээ, Болгариин социалис партиин ба демократическа хүсэнүүдэй холбооной тала баригшад бүлэг митингнүүдые хэбэ. Тэрэнэй үедэ үшөө 88 депутадые һунгаха зэргэтэй.

Болгариин социалис партиин кандидадууд 25 округто, демократическа хүсэнүүдэй холбоон 15 округто илажа гараха аргатай гэжэ олон мандадтай округуудта дуугаа үгэлгын дүнгүүдые шэнжэлэлгэ харуулба. Болгариин Газарай арадай холбооной эгээлэй юрын гэшүүдэй һунгалтын хоёрдохи шатада демократическа хүсэнүүдэй холбооной кандидадуудые дэмжэхэ гэһэн хүтэлбэриингөө уряада ямараар хандаһанһаань бусад дүнгүүд гол түлэб дулдыдаха байна.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ hОНИН

ЗЭДЭhЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

АЖАБАЙДАЛАЙ ҮРГЭН ЗАМДА ГАРАБАД

Петропавловкын профтехучилищиин байшан соо, энэ жэл училищи дүүргэгшэдтэ зорюулагдаhан үдэшэ эмхидхэгдэжэ, баяр ёhололой оршон байдалда тэдэнэртэ дипломууд барюулагдаба. Үхибүүд мэргэжэлтэй боложо, арадай ажахын бодото гэшүүд болобо гээшэ.

Энэ жэлдэ 61 тракторист-машинист, 17 оёдолшон, хүдөөгэй барилгын 20 мастер, 48 жолоошон дүүргэжэ, районойнгоо ажалша коллективүүдээр таража, ажабайдалай шэнэ шатада гараба.

Тус училищиин hурагша А. Костылев, эдэ үдэрнүүдтэ Болгараар аяншалжа ябана. Тэрэ эрхим hуралсалайнгаа, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаhанайнгаа түлөө путёвкоор шагнагдаhан байна.

МУЗЕЙНҮҮД НЭЭГДЭБЭ

Үнгэрhэн hуралсалай жэлдэ Гэгээтын дунда hургуулида аяар гурбан музей нээгдээ гэжэ уншахадаа, hонирхохол байхат.

Түрүүлэн литература болон искусствын, харин шэнэ жэлэй урдахана, түүхын болон хизаар ороноо шэнжэлэлгын музей нээгдээ hэн. hуралсалай жэлэй хоёрдохи хахадта байгаалиин музей нээгдээ.

Тус hургуулиин багшанар М. Хадагаева, Ю. Чойбсонова гэгшэдэй эдэбхи үүсхэлээр гурбадахи музей бии болгогдоо гэжэ тэмдэглэе.

Урдань багшанарай хүдэлмэрилдэг, амардаг таhагай байшан соо тус музей эмхидхэгдээ. Зэдын голоор ажэмидардаг ан амитадай, шубуу шонхорой дурсэнүүд музейн экспозицида онсо hуури эзэлнэ.

Түүхэеэ, түрэл хизаараа, байгаалияа, манийе тойроhон бухы юумые ёури hайнаар шэнжэлхын тула тус музейн байгуулагдаhаниинь ойлгосотой.

Л. ГОНЧАРОВА.

ХҮДӨӨДЭ—ТАМАРАЛГЫН БАССЕЙН

Манай республикын хото, хүдөө нютагуудта тамаралгын бассейнүүд үсөөн. Угайдхадаа, ниислэл хото Улаан-Үдэдэ ори ганса авиазаводой тамаралгын бассейн гүйсэд hайнаар ашаглагдана. Хэдэхэн жэлэй саада тээ ашаглалгада тушаагдаhан Бабушкинай нэрэмжэтэ үйлсэдэхи тамаралгын бассейн хэзээ дахинаа үүдэеэ сэлихэ хаб?

Шэнэ-Бэрээнэй авто-заhабарилгын завод республикын хүдөө нютагуудай предприятинууд сооhоо эгээл түрүүлэн тамаралгын бассейн барижа, хэдэн жэлэй туршада амжалтатайгаар ашаглажа байнхай.

Хүдэлмэришэдэйнгээ ажабайдалда үнэхөөрөө hанаагаа табидаг заводууд болон үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд арга боломжонуудаа хэрэглэжэ шадабал, ехэ юумэ бүтээхэ гэжэ энэ ушар гэршэлнэ.

Гэбэшье Шэнэ-Бэрээнэйхидэй hайн hайхан энэ жэшээ манай республикын бусад hууринуудаар тараагдаагүй байhаниинь халагламаар. Ушар юуб гэхэдэ, жэлэй дүрбэн сагта уhанда тамарха дуратайшуул олон лэ байдаг ха юм.

Шэнэ-Бэрээнэй тамаралгын бассейнэй байшан соо ороходо, хэжэ ябаhан ажалдаа дуратай зон эндэ хүдэлмэрилнэ гэжэ ойлгохоор лэ байгаа hэн. Эндэ эмхи гуримтай, ариг сэбэр, бухы юумэниинь hуурия оложо табигданхай. Хаяа ханань, шалань мүн лэ гоёор шэмэглээтэй. Нютагайнь уран гартан бухы бэлиг шадабарияа гаргахые оролдоо ха. Модоор, үнэтэ шулуугаар хэгдэhэн угалзанууд, гоёолтонууд, сэсэгүүд абаhаар хүнэй анхаралые татаха юм.

Гадна энэ байшан соо сауна бии. Тэндэньшье зохид, хуурай, агаарынь сэбэр байгаа hэн.

Тамаралгын бассейнэй утань 25 метр, үргэниинь —14 метр, харин эгээл гүнзэгы газарынь 4 метрhээ үлүү байна. Хүнэй хэлээгүй hаа, иимэ гүнзэгы гэжэ этигэхээр бэшэ. Юундэб гэхэдэ, холоhоо сэнхир хүхэ, дүтэhөө арюун тунгалаг уhанайнь оёор сүмэ харагдажа байхадань, халта маргахаар. Зүгөөр дээрэнь байhан 4—5 метр үндэр вышкэ харахадаа, этигэхэ баатай болоо hэм. Иимэ үндэрhөө гүйхэн уhа руу яашье hүрэжэ болохогүй ха юм.

Эндэ тренернүүд, медицинын хүдэлмэрилэгшэд, инженернүүд, массажистнууд гэхэ мэтын мэргэжэлтэд олон байна. Дүн хамта 15 хүн эндэ хүдэлмэрилнэ.

— Бидэнэр эндээ саадай, болон hургуулиин үхибүүдэй, спортсменүүдэй, hайн дуратанайшье дунда элдэбын hонин мүрысөөнүүдые, конкурснуудые саг үргэлжэ үнгэргэжэ байдагбди,— гэжэ тус байшангай директор Людмила Ивановна Шкуристова хөөрэнэ.

Эндэ шэнэ-бэрээнэйхидhээ гадна, хүршэ hууринуудай, жэшээлбэл, Загарайн, Новоильинскын, Шулуутайн, Атхатайн болон бэшэшье hургуулинуудай үхибүүд, спортсменүүд мэргэжэлтэдэй табиhан тусхай графигаар ерэжэ, бэеэ hоридог юм байна.

Хүн бүхэн багаhаа тамаржа hурахаяа оролдодог гээшэ ааб даа. Иимэ арга боломжо эндэхи үхибүүдтэ олгогдонхой. Тэдэнэр саадта ябадаг болом-соороо, эндэ ерэжэ мэргэжэлтэдэй харууhан доро тамаржа hурана. Үбэлэй сагта завод автобус тусгаарлан үгэнэ.

Эндэ хүн бүхэн тамархадаа үмдэдэг малгайнуудые, ластануудые, нюдэнэй шэл, бүмбэгэнүүдые абажа хэрэглэдэг.

Үхибүүд, сауна, бассейндэ ороходоо тус тустаа хори-хорин мүнгэ түлэдэг байна. Харин ехэ хүн саунада ороходоо 50 мүнгэ, бассейндэ шунгахадаа —30 мүнгэ түлэдэг юм.

— Жэлдэ бидэнэр 10 мянган түхэриг олзо оруулдагбди. Зүгөөр энэмнай тон бага гээшэ ааб даа. Бухы гаргашаяа харюулжа шаданагүйбди. Хэрбээ сэнгыень нэгэ бага нэмээгээ hаамнай, болохо hэн. Городуудай зарим баннинууд үлүү hайншье бэшэ аад, биледэйнь үнэ сэн холо дээшээ байдаг ха юм,— гээд Людмила Ивановнагай хэлэхэдэ, зүбшөөхөөр hэн.

Шэнэ-Бэрээнэй авто-заhабарилгын заводой директор Ю. А. Леонов ажалшадайнгаа hуудал байдалда анхаралаа ехэ хандуулдаг гэжэ энээгүүр ябахадаа хэды дахин дуулаhан байнаб. Хүтэлбэрилэгшэ бухэнэй хүн зоной түлөө иигэжэ оролдодог hаань, байра байдалнай хэды hайжарха бэлэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Тамаралгын бассейнэй директор Л. Шкуристова; 2. Бассейн соо.

Б. БОДИЕВАЙ.
фототекст.

СТОЛОВО ТУШААГДАБА

100 хүнэй hууритай столово тушаагдаба гэhэн акт дээрэ гар табигдаба. Энэ хоёр дабхар столово Гусиноозёрск городой эгээл гоё hайхан столовонуудай нэгэниинь болохо ёhотой. Болбосон түхэлтэй, гоёор шэмэглэгдэhэн столовын залай дэргэдэ баар түхеэрэгдэнхэй, гадна зарим тапмайень кулинариин таhаг эзэлэнхэй юм. Кулинариин таhагта эдеэ хоолой элдэб зүйлэй продуктнууд хүн зондо худалдагдадаг болохо.

Мүнөө эндэ хүдэлмэрилхэ хүнүүд шэлэгдэн абтажа байна.

Иигэhээр гусиноозёрскынхид, мүн хотын айлшадшье шэнэ столовын эдеэ туршажа, сэгнэхэнь гээшэ.

И. ЖИМБУЕВА.

УРАН ЗОХЁОЛОЙ ҮДЭШЭ

Гүрэнэй М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэ соо уран зохёолой үдэшэ үнгэргэгдэбэ. Эндэ республикын мэдээжэ уран зохёолшод, поэдүүд, композиторнууд, артистнууд хабаадалсаба. Нэрлэбэл, Г. Дашабылов, С. Ангабаев, Б. Дугаров, Ц. Галанов, «Хараасгай» журналай хүдэлмэрилэгшэд Р. Шоймарданов, Э. Дугаров, композитор А. Андреев гэгшэд болоно.

«Баргажан» гэhэн литературна нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэ, поэт Б. Жигмытов, нэгэдэлэйнгээ залуу шүлэгшэдтэй ерэжэ, шүлэгүүдээ уншажа, суглараагшадые ехэтэ баясуулба.

Буряадай АССР-эй габьяата артистка Х. Аюржанаева, залуу композитор Б. Батодоржиев болон бусад дуунда дуратайшуулые хужарлуулhан байна.

Эндэ суглараагшад Х. Намсараевай нэрэмжэтэ литературна музей нээхэ тухай зүбшэн хэлсэhэн байха юм. Энэ үдэшэ городой эмхи зургаануудай, үйлэдбэринүүдэй түлөөлэгшэд хабаадалсажа, мүнгэ оруулхаар бэлэн байhанаа мэдүүлбэд. Городой шэлэй заводой түлөөлэгшэ Е. Божедомов коллективэйнгээ зүгhөө 500 түхэриг мүнгэ, Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгэдэлэй түлөөлэгшэ Л. Мануха 1000 түхэриг мүнгэ дамжуулhанаа мэдээсэhэн байха юм.

Энэ үдэшые Буряадай арадай поэт Д. Жалсараев хүтэлбэрилбэ.

Д-Н. ХАЛХАРОВ,
манай штатнабэшэ корр.

МВД-hээ МЭДЭЭСЭНЭ:

Байгша оной июниин 11-hээ 18 болотор республика дотор 189 гэмтэ ябуулга хэгдэhэн байна. 22 ушарта хүнэй бэеые хүндөөр зорюута гэмтээhэн, 1 эхэнэрые хүсөөр эдлэhэн, гүрэнэй ба ниитын зөөри хулгайлhан 22 баримта элирүүлэгдэhэн, хубиин зөөри хулгайлhан 31 хүн баригдаhан, 13 ушарта автомототранспорт хулгайлhан, наркотическа бодосуудые худалдадаг 2 хүн баригдаhан байха юм.

Июнь hарын 11-дэ Советскэ районой дотоодын хэрэгүүдэй таhагта эрхэтэн К. хандаhан байна. Тэрэниие Куйбышевай нэрэмжэтэ үйлсэдэ танигдаагүй эхэнэр байлгажа, саашанхи хуби заяаешни хэлэжэ үгэhүү гээд, 140 түхэригтэ алтан гоёолтонуудынь, 35 түхэриг мүнгыень үбэршэлөөд үгы болошоhон гэжэ элирүүлэгдээ Мелитополь городой эрхэтэн М. С. Петрова баригдажа, алтан зүүдхэлнүүдынь болон мүнгэниинь ёhoто эзэндэнь бусаагдаhан байха юм.

Июниин арбан нэгэнэй hүни Галуута-Нуур hууринай хуулиин hаhа хүсөөгүй үхибүүд — Д. Хамандяров, С. Крылов, С. Литощенко гэгшэд хүүгэдэй саадта орожо, эд бараа-ень эбдэhэн байна.

Якутск городой хаанашье хүдэлмэрилдэггүй 3 хүн Улаан-Үдын Борсоевой нэрэмжэтэ үйлсэдэхи квартирын үүдыень сүмэ сохёод, эд бараа-ень хулгайлаа. Гэбэшье тэдэнэр уни болонгүй баригдаа, хулгайлhан зөөринь бусаагдаа гэжэ тэмдэглэе.

Тээсгэн Улаан-Үдын хаанашье хүдэлдэггүй эрхэтэн Г. Луценко архиин 75-дахи магазинай дэргэдэ сэрэгэй алба хаагша К-тай хэрэлдээд, тэрэнээ хутагаар хадхажа, шархатуулаа.

Энэ долоон хоног соо харгын-транспортна 34 гэнэ усал боложо, 8 хүн hаhа бараа, тэдэнэй нэгэниинь үхибүүн, 38 хүн хүндөөр гэмтэhэн, тэдэнэй долоониинь үхибүүд болоно.

hаяхана Шэтэ—Эрхүү трассын 571-дэхи километртэ М-2141 автомашинын жолоошон Б. Т. Карнышев, урдаhаань ерэжэ ябаhан КамАЗ автомашинатай мүргэлдэбэ, 5-тай үхибүүниинь больница соо hаhа бараа, харин hамганиинь, 11-тэй басаганиинь больницада байна.

Июниин 12-то hүниин 24 сагта УАЗ-469 түхэлэй автомашинын жолоошон, сэрэгэй алба хаагша С. гэгшэ hогтуугаар ябаhан А. гэгшые дайраба. Харин тэрээнтэй суг ябаhан hогтуу нүхэдынь жолоошониие сохижо ороо hэн. Дүтүүр гаража ябаhан сэрэгэй комендантурын дежурна тэдэниие hалгааба. Зүгөөр тэрэ буу хэрэглэхэ ушартай болоhон байна. Эрхэтэн Ю. Г. Богданов шархатаа.

Июнь hарын 11-hээ 18 болотор 3 дахин түймэр hүжэрөө, 1 хүн hаhа бараа.

hаяхана Тохойн асфальт-бетон үйлэдбэрилдэг заводой харгы заhабарилдаг управлениин бүлүүр станци тэhэржэ, оператор С. В. Валевич hаhа бараа гэжэ мэдээсэгдэбэ. Энэ болоhон түймэр 2000 түхэригтэй хэмжээнэй гарза хохидол ушаруулаа.

Энэ долоон хоног соо Улаан-Үдэдэ элдэб эсын гэмтэ ябуулга гаргаhанайнгаа түлөө милициин таhагуудта 379 хүн асаргадаhан байха юм.

Буряадай АССР-эй МВД-гэй
пресс-бүлэг.

БАЙГААЛИДА ЗОРЮУЛАГДАБА

Бабушкин хотодо байгаалида зорюулагдаhан фото-зурагай выставкэ нээгдэбэ. Выставкын авторынь фотограф А. Д. Князев болоно. Александр Дмитриевич хорёод жэл соо дүн хамта 18 выставкэ үнгэргөө. hүүлшынь выставкэ ФРГ-дэ дэлгэгдэhэн юм. Автор «Интерпрессфото-85» гэhэн выставкын лауреат болоhон габьяатай.

Энэ выставкын фоторепродукцинууд ехэнхинь Байгалда зорюулагдана. Нэрэнүүдыньшье энээниие тон элеэр гэршэлнэ. Жэшээлбэл, «Элhэтэ бухтын ехэ Хонхо», «Ольхоной зураглал», «Байгал дээрэ» гэхэ мэтэ.

Фотовыставкын экспонадуд удхынгаа талаар бэе бэеhээ тон ондоонууд юм. Зарим фото-зураг дээрэнь хүнэй үшөө хүрөөдүй зэрлиг байгаали, харин зариманиинь жэхыдэhэ хүрэмөөр зурагууд.

Автор эдэ фото-зурагуудаа худалдажа, Байгалай музейн счёдто дамжуулха.

Т. НАГАЕВА.

«...ЭБТЭЙ hУУХА ЁhОТОЙБДИ»

Америкын Холбоото Штадуудhаа ерэhэн бахаистнуудтай редакцида уулзалга болобо. Уулзалгада байhан айлшадые нэрлэхэдэ, Джой Ланзароу, Бред Каминс, Парто Хадеми, Бобби Ахдиа гэгшэд болоно. Эдэ нүхэд мүнөө үедэ булта дээдэ hургуулида hуража байнхай.

Бахаизм гэhэн шажан мүргэл тухай тодорхойгоор ойлгуулжа үгэхыень нэн түрүүн гуйбабди.

— Бахаизм хадаа дэлхэй дээрэхи эгээл залуу шажан мүргэл болоно,— гэжэ Парто Хадеми хөөрэбэ.—1844 ондо Иранда мүндэлhэн энэ шажан мүнөө сагта зуун жараад оронуудта ажаhуудаг хамта дээрээ дүрбэ-табан миллион хүниие нэгэдүүлдэг юм. Манай номнол hургаал тухай литература элдэб 80 хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг.

Нүхэрэйнгөө үгэнүүдые Бред Каминс үргэлжэлүүлхэдээ, иигэжэ нэмэбэ:

— Манай мүргэлэй гол удха гэбэл, дэлхэйн бүхы улад зон алишье талаараа адли нэгэн юм, тиимэhээ нэгэн hаналтай бүлэгэмэйхид мэтэ эбтэй эетэй hууха ёhотой гэhэн номнол болоно.

Айлшад саашань манай орондо ерэhэн шалтагаанаа тайлбарилжа үгэбэ.

— Бидэнэй зорилго гэхэдэ, Совет оронтой дүтөөр танилсалта болоно,— гэжэ Бобби Ахдиа мэдүүлбэ.— Мүн совет зониие өөhэдынгөө шажан мүргэлтэй танилсуулха зорилготой ябаhамнай, ойлгосотой бэзэ.

— Бидэниие юундэ бахаистнууд болоо хаб гэжэ hонирхохо байхат,— гэжэ Бред Каминс манай hанамжа [illegible] Өөр тухайгаа хэлэхэдэ иимэ. Минии хүгшэн эжы, [illegible] булта бахаистнууд юм. Багаhаамни хойшо тэдэнни[illegible] мүргэл тухай олон юумэ хөөрэдэг байгаа.

Минии гэртэхин Иранhаа нүүжэ ерэhэн юм. Эх[illegible]да шүтэдэг зон Иранда олон. Тиимэhээ эхэ, эсэгэ[illegible] мүргэлтэй байhан ушар гайхалгүй гээшэ. Тэдэнэйнгэ[illegible] доро бишье бахаист болоhон байнаб,— гэжэ Парто хэлэбэ.

Джой Ланзароу колледжын студентка юм. Тэрэ[illegible] гэхэдээ, журналистын мэргэжэлтэй болохо. Са[illegible] тухайгаа тэрэ иигэжэ хөөрэбэ:

— Танайда Москваhаа буугаабди. Ерэhээр арбаа[illegible] байнабди. Хараhан, үзэhэн юумэн олон ааб даа. Ре[illegible] соотнай үшөө Северобайкальск хото хүрэхэ хүсэлтэй[illegible] дэhээ бэруулхадаа, Львов, Минск, Ленинград х[illegible] Удаань Москвада буугаад, тэндэhээ нютагаа ороxo[illegible]

Бред Каминс юhэтэй болоhон Хэмизль хүбүүгээ а[illegible] hэн. Эсэгэдээл адли, баhа бахаист болохо бээ г[illegible] жаяа хэлэхэдэмнай, тэрэ хүбүүн:

— Энээн тушаа үшөө бодомжолоодүйб. Харин [illegible] тухай хэлэбэл, би уран зураашан болохо ехэ хүсэлтэ[illegible] хэрюусаа hэн.

Эдэ нүхэд Улаан-Үдэдэ олон уулзалгануудые [illegible] байна.

Д. Д[illegible]

ТЕЛЕВИДЕНИ

ИЮНИИН 25-hаа 30 ХҮРЭТЭР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 25

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Югославиин ансамблиин концерт. 10.15—Футболоор дэлхэйн чемпионат. 13.30 —Время (14.10 хүрэтэр) 17.30 —Время. 18.00—Хүүгэдтэ дамжуулга. 19.00—Татьяна болон Сергей Никитинтэнтэй уулзалга. 20.20—Баримтата фильм. 20.30—Футболоор дэлхэйн чемпионат. 22.45—Уран зохёолшо А. Немтушкин үгэ хэлэхэ. 23.00—Время. 23.30 — Соносхолнууд мэдээсэлнүүд. 23.35—Ехэшүүлдэ мультфильм. 23.45—Футболоор дэлхэйн чемпионат. 02.00—П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Улаcхоорондын IX конкурсдо. 02.20 — Литература хэблэлдэ. 02.40— Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Наадыш, гармонь! 9.45—«Морские рассказы» — үхибүүдтэ фильм. 10.55—«Солнце светит всем»— уран hайханай фильм. УЛААН-ҮДЭ. 18.00 — Оперетт[illegible] да айлшална. 18.35—[illegible] (буряадаар). 19.00 — [illegible] 19.20—Парти ба [illegible] 20.05—Хүдөөгэй [illegible] концерт (буряадаар). Индустриальна техникум[illegible] носхолнууд. МОСКВА. [illegible] «Амгалан нойрсогты, [illegible]шуул!» 21.15—П. И. Ч[illegible]скиин нэрэмжэтэ Улас[illegible]дын IX конкурсдо. 2[illegible] Время. 23.30—«Только [illegible]зик-холле»—уран [illegible] фильм. 00.35—СССР-эй [illegible] артист Н. Еременкотой [illegible]дөөн-фильм.

ВТОРНИК, 26

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Литература хэблэлдэ. 10.00—Имагтал байгаали маниие абарха. 10.15—Футболоор дэлхэйн чемпионат. 13.30 —Время. (14.10 хүрэтэр). 17.30—Время. 18.00—Футболоор дэлхэйн чемпионат. 20.15—Мультфильм. 20.30— «Впереди мыс Доброй Надежды»—баримтата фильм. 21.30 —Парнас тээшэ шата. 21.45— «Богач, бедняк...»—4 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 23.00—Время. 23.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 23.40—П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Улаcхоорондын IX конкурсдо. 24.00—Бэлигтэй байлгын аша туhагүй байhан тухай трактат. 00.45—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Снится детство» — фильм - концерт. 9.45—«Арабела» — үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи сери. (Чехословаки). УЛААН-ҮДЭ. 17.00—Манай айлшад. 17.20—Шэнэ hонин (буряадаар). 17.45— Мультфильм. 14.55—Тувадахи уулзалганууд. 18.25—Байгал. 18.45—Байгалай үмэнэхи газар дээрэ. 19.45—«Манай тоонто нютаг». Мухар-Шэбэрэй районой Хушуун-Үзүүр [illegible] ежаhуугшад тухай [illegible] 20.45—Хүдөө ажахын [illegible]дай соносхолнууд. МО[illegible] 21.00—«Амгалан нойр[illegible] багашуул!» 21.15—[illegible]на змеиных тропах»—[illegible]тата фильм. 21.35—Калинин[illegible] тодо hайн дуратанай хоор[illegible]дай Бухэроссин конкурс[illegible] гэсхэлэй концерт. 23.00—[illegible]мя. 23.45—Футболоор дэ[illegible] чемпионат.

СРЕДА, 27

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—Бэлиг талаантай байлгын аша туhагүй байhан тухай трактат. 10.15— Футболоор дэлхэйн чемпионат. 13.30—Время (14.10 хүрэтэр). 17.30—Время. 18.00— Футболоор дэлхэйн чемпионат. 20.15—Хүүгэдтэ дамжуулга. 21.15—Концерт. 21.45— «Богач, бедняк...»—4 серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 23.00—Время. 23.30—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 23.35—П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Улаcхоорондын IX конкурсдо. 23.55—Дэлхэйн hониной дээжэhээ. 00.55—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветерануудай хоор дуулаха. 10.00—«Арабела»—үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. 11.15—Футболоор дэлхэйн чемпионат. УЛААН-ҮДЭ. 17.30 —Киноочерк. 17.40—Микрофон хүдэлгэгдэбэ. 18.40—Угрюм мүрэнэй эрье дээрэ. 19.10— Байгал. 19.30—Эхэ нютаг. 20.15—Орогонгуудай байдал hэргээгдэнэ. 20.45—Соёлой институдай соносхолнууд. МОСКВА. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—[illegible] Чайковскиин нэрэмжэтэ [illegible]хоорондын IX конкур[illegible] 22.00—«Жизнь, отденная [illegible]не»—фильм-концерт. 2[illegible] «Почерпни из родного [illegible]ца»—баримтата фильм. 2[illegible] Время. 23.30—«Фараон»—[illegible] hайханай фильм. 1-дэх[illegible] (Польшо). 00.50—П. И. [illegible]ковскиин нэрэмжэтэ Улас[illegible]рондын IX конкурсдо.

ЧЕТВЕРГ, 28

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Мультфильм. 13.30— Время (14.10 хүрэтэр). 17.30— Время. 18.00—Харгын аюулгүй байдалые сахиха талаар телерадиопрограммануудай Бүхэсоюзна I конкурсын шанда хүртэhэн дамжуулга. 18.20— Мультфильм. 18.30—Соведүүдтэ—засаг. 19.00—И. С. Бах. Зургаадахи номерой Бранденбургска концерт. 19.20—Бүхэсоюзна «Знание» бүлгэмдэ, «түхэрэн стол». Съездын урдахи үгэ буляалдаата хөөрэлдөөн. 20.05—Концерт. 20.20— Автомобиль. Жолоошон. Харгы. Харгын аюулгүй байлгые сахихын түлөө тэмсэлэй улаcхоорондын дүй дүршэл. 21.00 —Коллаж. Мэдээсэл. Соносхол. 21.30—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 21.35—«Богач, бедняк...»—4 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 23.00 Время. 23.30—П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Улаcхоорондын IX конкурсдо. 23.50— «Хэблэлэй клуб» танилсуулна. 00.30—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Ород арадай дуунууд. 9.15—«Арабела» —үхибүүдтэ фильм. 3-дахи сери. УЛААН-ҮДЭ. 17.45—Киноочерк. 17.55—Эхэ нютаг. 18.40 —Шэнэ гуримаар ажахыгаа эрхилхэ. 19.25—Байгал. 19.45— Буряад орон. 20.45—Нарин сэмбын комбинадай дэргэдэхи hуралсалай-үйлэдбэриин комбинадай соносхолнууд. МОСКВА. 21.00 — «Ам[illegible] нойрсогты, багашуул!» 2[illegible] Гадаадын оронуудта[illegible] дуудай соёл. Уран зо[illegible] Владимир Максимовта[illegible] шаар. 22.15—Мэдээсэл[illegible] соносхолнууд. 22.20—«[illegible]ли там»—баримтата [illegible] Вьетнамдахи дайнай аю[illegible] ветеранууд ба совет [illegible] шэд-афганецуудай [illegible] тухай. 22.50—«Сибирь [illegible]ране»—киножурнал. [illegible] Время. 23.30—«Фараон»—[illegible] hайханай фильм. 2-дохи [illegible]

ПЯТНИЦА, 29

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35— Концерт. 10.05— Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 13.30— Время. (14.10 хүрэтэр). 17.30— Время. 18.00—16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда. 18.45— Бидэ ба экономико. 19.30— Эртэ урдын Псковой үнгэ будагууд. 20.15— Политическэ темэдэ хөөрэлдөөн. КПСС-эй XXVIII съездые угтуулан. 21.45—«Богач, бедняк...» —4 серитэй уран hайханай фильм. 4-дэхи сери. 23.00 — Время. 23.30— Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 23.35— Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 23.45 — Брейн-ринг, «Хаана, хэзээ, юун болооб?» 00.25— Хараа бодол. 01.55— Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Булагууд». 9.45—«Арабела» — үхибүүдтэ фильм. 4-дэхи сери. 11.30— Поэт Д. Андреев тухай. УЛААН-ҮДЭ. 17.55—«Микрофон хүдэлгэгдэбэ» программын кино-[illegible]саргалта. МОСКВА. 18.30 — РСФСР-эй хото городуудай телестудинууд. «Урагшатай ябыш, нүхэр!» (Шэтын студи). УЛААН-ҮДЭ. 19.00—«Талын галнууд»— тележурнал (буряадаар). 1[illegible] — Буряад ороной hони[illegible] 20.45—«Зүүн Сибирь»—[illegible] журнал. МОСКВА. 21.00—[illegible]галан нойрсогты, багаш[illegible] 21.15— Гүрэнэй камерна[illegible] туозы Москвы» оркестр[illegible]церт. 22.20—«Генеральн[illegible]ректор»— баримтата [illegible] 23.00— Время. 23.30—«[illegible] земля»— уран hайханай ф[illegible]

СУББОТО, 30

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Манай саад». 10.05 —Худалдаа наймаанай hонин. 10.35— Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг. 11.10— Мультфильм. 11.20— Хүнэй институт. 12.20— Канада XXI зуун жэлэй богоhо дээрэ. 13.20— Спектр. 13.50 — Ан амитадай аймагта. 14.50 — Бултанда хабаатай педагогико. 16.20— Политическэ темэдэ хөөрэлдөөн. 17.10— Мультфильм. 17.40— Режиссер Петер Штайн. 19.00— Улаcхоорондын шэнжэлэл. 19.45—Уран зураашa Ю. Селиверстовэй бүтээлнүүд. 20.25—Дуун-90. 21.30 — Н. Губенкын фильмүүд. «Подранки». 23.00— Время. 23.30 — Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 23.45— Футболоор дэлхэйн чемпионат. 02.00—П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Улаcхоорондын IX конкурсын дневник. 02.45— Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Гэр Бүлэ». 10.15—«Очень важная персона»— уран hайханай фильм. 11.25— Залуушуулай hонин. 12.00—«Совет Росси»— видеоканал. 14.30—«Офицерский романс» — хроникально-баримтата публицистическэ фильм. 15.40—«Дангара переселение» — баримтата фильм. 16.00 — «Хани харилсаан»—[illegible]нал. 19.30—Коллаж. [illegible]сэл, соносхол. 20.00—[illegible] сээр Уимблдонско [illegible] 21.00—«Амгалан нойрсог[illegible]гашуул!» 21.15—Хоре[illegible]ческа шог наадан. 21.[illegible] хин Маяковский тухай. [illegible] П. И. Чайковскиин нэрэ[illegible] Улаcхоорондын IX конк[illegible] 23.00— Время. 23.30—«[illegible]лэй клуб». 01.15—«Хоро[illegible]дим»— уран hайханай ф[illegible]

Сэнхир экран

ВОСКРЕСЕНИ, 24
СОВЕТ ЗАЛУУШУУЛАЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Бултанай эрхилхэ спорт». 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45— «Спортлотогой» тираж. 10.00 —«Эртэ үглөөнhөө». 11.00— «Эсэгэ орондоо алба хэнэ». 12.00—Үглөөнэй энеэдэ зугаагай дамжуулга. 12.30—«Дэлхэйе тойрон»—альманах. 13.30 —Элүүр энхэ байлга. 14.15— Югославиин ансамбль хатарха. 14.50—Мультфильм. 15.15 —Хүдөөгэй ажалшадта дамжуулга. 16.30—Хүгжэмэй hонин. 18.00—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Түгэсхэлэй нааданuудай нэгэн. 20.15— П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ улаcхоорондын IX конкурсын дневник. 21.00—Мультфильм. «Чертик под лобовым стеклом»—уран hайханай фильм. 23.00—Время. 23.30—«Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай бодолнууд». 23.45—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Түгэсхэлэй нааданuудай нэгэн.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Зарядкада зогсогты». 9.15—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Түгэсхэлэй нааданuудай нэгэн. 11.15— «Судьба человека»—уран hайханай фильм. 12.55—«Реформо» жаса. 13.40—Ород хэлэн. 14.10—«Хани харилсаан»—видеоканал. 17.40—«Совет Росси» —видеоканал. 20.10—Улаcхоорондын шэнжэлэл. 21.10— «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—Калинин хотодо hайн дуранай хоорнуудай бүхэроссин конкурсын түгэсхэлэй концерт. 23.00—Время. 23.30— П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ улаcхоорондын IX конкурсдо. 00.30—«Солнце светит всем»— уран hайханай фильм. 02.00— П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ улаcхоорондын IX конкурсдо.

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета
Гастроли Красноярского театра музыкальной комедии. Сказка о Буратино и коварной Бабе-Яге — в 12, Летучая мышь — в 19.

«Дружба»
Мария. Мирабела в Транзистории — в 10, Лошади в океане — в 14, Замужем за мафией— в 12, 16, 18-10, 20, 21-50.

«Прогресс»
Красный зал — Кодекс молчания (Мент) (2 серии)— в 10, 12-40, 15-20, 18-10, 20-50. Зеленый зал — Мультфильмы — в 9-40, Без единой улики — в 11-10, 13-20, 15-30, Черная роза — эмблема печали, красная роза — эмблема любви (2 серии)— в 20.

«Октябрь»
На златом крыльце сидели...— в 9-40, 14-50, Замужем за мафией — в 11-10, 13, 16-20, 18-10, 20, 21-50.

«Восток»
Да здравствует Сервац!— в 15-30, В городе Сочи — темные ночи (2 серии)— в 18, 21.

«Байкал»
Не помню лица твоего — в 16-30, Идеальное преступление — в 18-30, 20-30.

ДК «Текстильщик»
На пути в Катангу — в 17, 19.

«Аршан»
Василиса прекрасная — в 17, Имя Розы — в 18-30, 21.

Редакторай орл[illegible]
Ц. Б. ЦЫРЕНДОР[illegible]

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79 п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45 Н-03536. Заказ № 14[illegible]